

Годишен доклад за дейността
Доклад на независимите одитори
Финансов отчет

Универсален пенсионен фонд
„ЦКБ – Сила“

31 декември 2018 г.

Съдържание

	Страница
Годишен доклад за дейността	-
Доклад на независимите одитори	-
Отчет за нетните активи на разположение на осигурените лица	1
Отчет за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица	2
Отчет за паричните потоци	3
Пояснения към финансовия отчет	4

ДОКЛАД
ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН
ФОНД „ЦКБ - Сила“ ПРЕЗ 2018 ГОД.

СЪДЪРЖАНИЕ:

A. ОСИГУРИТЕЛНА ДЕЙНОСТ	3
B. ФИНАНСОВА И ИНВЕСТИЦИОННА ДЕЙНОСТ	4
I. ФИНАНСОВИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ФОНДА	4
II. ИНВЕСТИРАНЕ НА СРЕДСТВАТА	5
III. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АКТИВИТЕ	8
IV. ДОХОДНОСТ НА АКТИВИТЕ	8
V. ОСНОВНИ РИСКОВЕ ЗА ФОНДА	9
Г. ПЕРСПЕКТИВИ И ЦЕЛИ.....	9

А. ОСИГУРИТЕЛНА ДЕЙНОСТ

Общият брой на осигурените лица с вноски към 31.12.2018 год. е 329 719, което е с 1 795 души по-малко спрямо 31.12.2017 год., когато са били 331 514. От тях 73 565 са от подадени заявления, 110 954 са се прехвърлили от друг пенсионен фонд, а 145 200 са служебно разпределени.

За 1 449 лица, подали заявления за участие в ЦКБ-СИЛА – УПФ, НАП е подал информация, че отговарят на условията, но все още не е преведена вноската. 4 443 лица са служебно разпределени, но също още не са получили вноската.

Новите осигурени лица през 2018 година с постъпили вноски по партидите са 16 041. От тях от подадени заявления са 1 205 осигурени, прехвърлени от друг фонд – 9 162, прехвърлили от ДФГУДПС – 16 лица, служебно разпределените – 5 658 души.

През годината са подадени 899 заявления за участие в УПФ. От тях одобрени са 692, от които за 88 лица все още не са постъпили вноски. Отказани от НАП са 204, а непотвърдени са 3 заявления.

Еднократно са изплатени сумите на наследниците на 499 починали осигурени лица.

През 2018 г. 1527 лица са променили осигуряването си от УПФ във фонд „Пенсии“ по реда на чл. 46 от КСО и пар. 154 от ЗИДКСО.

През годината в други универсални фондове, управлявани от други пенсионни дружества са се прехвърлили 15 810 осигурени лица, от тях 1 лице към схеми на ЕС.

Средният размер на вноските през годината е в размер на 22.05 лв.

№ по РЕД	ПОКАЗАТЕЛ	БРОЙ
1.	ОСИГУРЕНИ ЛИЦА КЪМ 31.12.2018 ГОД.	329 719
2.	НОВООСИГУРЕНИ ЛИЦА ЗА ПЕРИОДА ОТ 01.01.2018 ГОД. ДО 31.12.2018 ГОД.	16 041
2.1.	НОВИ ОСИГУРЕНИ С ПОДАДЕНИ ЗАЯВЛЕНИЯ	1 205
2.2.	НОВИ ОСИГУРЕНИ ОТ СЛУЖЕБНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ	5 658
2.3.	ПРЕХВЪРЛЕНИ ОСИГУРЕНИ ЛИЦА ОТ ДРУГ ФОНД	9 162
2.4.	ПРЕХВЪРЛЕНИ ЛИЦА ОТ ДФГУДПС ПО ЧЛ. 124А ОТ КСО	16
3.	ПОДАДЕНИ ЗАЯВЛЕНИЯ ЗА ПЕРИОДА 01.01.2018 Г. 31.12.2018 Г.	899
3.1.	ОДОБРЕНИ НОВИ ЗАЯВЛЕНИЯ	692
3.2.	ОТКАЗАНИ НОВИ ЗАЯВЛЕНИЯ	204
3.3.	НОВИ ЗАЯВЛЕНИЯ С НЕЯСЕН СТАТУС	3
4.	ЕДНОКРАТНО ИЗПЛАТЕНИ ПРИ НАСТЪПИЛ ОСИГУРИТЕЛЕН СЛУЧАЙ	499
5.	ЗАКРИТИ ПАРТИДИ НА ЛИЦА ПРОМЕНИЛИ ОСИГУРЯВАНЕТО ПО ЧЛ. 4Б КСО И ПАР. 154 ОТ ЗИДКСО	1 527
6.	ПРЕХВЪРЛЕНИ В ДРУГИ ФОНДОВЕ	15 810
8.	СРЕДЕН РАЗМЕР ВНОСКА	22.05

Б. ФИНАНСОВА И ИНВЕСТИЦИОННА ДЕЙНОСТ

I. ФИНАНСОВИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ФОНДА

Към 31.12.2018 год. постъпленията във фонда са в размер на 165 892 хил. лв. От тях 120 448 хил. лв. са постъпленията от осигурителни вноски, а 9 251 хил. лв. е размерът на дохода от инвестиране на средствата на фонда. От други фондове са прехвърлени 36 065 хил. лв., а средствата на лицата възобновили осигуряването си в УПФ са в размер на 128 хил. лв.

От фонда са изплатени, както следва: на други пенсионни фондове за лица, прехвърлени към тях – 48 060 хил. лв., променили осигуряването си по реда на чл.46 от КСО – 10 918 хил. лв., на наследници на починали осигурени лица – 1 693 хил. лв., еднократно плащане на осигурени лица - 292 хил. лв., а прехвърлените средства към пенсионния резерв, воден в Дружеството, са в размер на 38 хил. лв. Начислените такси и удръжки за Дружеството са 13 116 хил. лв., от тях: 4 818 хил. лв. от осигурителни вноски и 8 298 хил. лв. инвестиционна такса.

Стойността на нетните активи към 31.12.2018 год. е 1 087 738 хил. лв. Увеличението спрямо 2017 год. е 91 775 хил. лв. или 9,21 %.

ДИНАМИКА В НЕТНАТА СТОЙНОСТ НА АКТИВИТЕ НА ФОНДА

№ по ред	Наименование	УПФ		
		2018	2017	Сравн. Сума
I	Нетни активи в началото на периода	995,963	877,080	118,883
II	Увеличения	165,892	182,573	-16,681
1	Постъпления от осигурителни вноски	120,448	110,258	10,190
2	Прехвърлени средства от други пенсионни фондове	36,065	36,868	-803
3	Средства на лица възобновили осигуряването си в УПФ по реда на чл.124а от КСО	128	83	45
4	Доход от инвестиране на средства	9,251	35,191	-25,940
5	Преведени лихви от НАП	0	172	-172
6	Други увеличения	0	1	-1
III	Намаления	74,117	63,690	-10,427
1	Изплатени пенсии	0	0	0
2	Изплатени средства еднократно или разсрочено на осигурени лица, придобили право на пенсия	0	0	0
3	Изтеглени средства от осигурени лица	292	186	-106
4	Изплатени средства на наследници	1,693	1,267	-426
5	Прехвърлени средства на други пенсионни фондове	48,060	44,566	-3,494
6	Преведени средства на НОИ	0	0	0
7	Средства за държавния бюджет	0	0	0
8	Средства на лица променили осигуряването си по реда на чл.46 от КСО	10,918	5,045	-5,873
9	Прехвърлени средства към пенсионния резерв	38	34	-4
10	Изплатени такси на дружеството, в т.ч.	13,116	12,592	-524
	- удръжки от осигурителни вноски	4,818	4,694	-124
	- инвестиционна такса	8,298	7,898	-400
	- встъпителна такса	0	0	0
	- други такси	0	0	0
IV	Нетни активи в края на периода	1,087,738	995,963	91,775

II. ИНВЕСТИРАНЕ НА СРЕДСТВАТА

През 2018 година станахме свидетели на редица събития които повлияха световните капиталови пазари. Основните събития които оказаха негативно влияние на капиталовите пазари бяха:

- Преговорите за съставяне на ново правителство в Германия след изборите.
- Икономическото противопоставяне и търговска война между САЩ и Китай, митническата политика на САЩ, спрямо някои от основните си търговски партньори.
- Паричната политика на Федералния резерв и Европейската Централна Банка.
- Парламентарните избори в Италия и новото правителство в Италия.
- Преговорите и действията на Великобритания и Европейския съюз по Брекзит.

През 2018 година Федералният резерв на САЩ четири пъти вдигна основния си лихвен процент с по 25 базисни пункта. В края на 2018 година лихвата е в диапазона 2.25-2.50%. Европейската Централна Банка остави паричната политика на Еврозоната без промяна, като в края на годината програмата по изкупуването на държавен и корпоративен дълг беше прекратена.

В Европа индексите на капиталовите пазари отбелязаха сериозни понижения през 2018 година. В Австрия основния индекс ATX-Austria е със спад от 19.72%. Във Великобритания водещия индекс FTSE 100 - UK приключи годината на нива от 6 728.13 пункта или спад от 12.48%. В Германия водещия индекс DAX - 30 приключи годината на нива от 10 558.96 пункта или със спад от 18.26%. Във Франция основния индекс CAC - 40 отчете спад от 10.95% и завърши годината на ниво от 4 730.69 пункта.

В Белгия основния индекс BEL - 20 отчете спад от 18.46% и завърши годината на ниво от 3,243.63 пункта. В Холандия основния индекс AEX - 25 отчете спад от 10.41% и завърши годината на ниво от 487.88 пункта.

Водещи индекси в САЩ също отчетоха понижения, като S&P 500 завърши годината със спад от 6.24% при ниво 2 506.85 пункта. В същият тренд се движеше и водещият DJIA, като достигна ниво от 23 327.46 пункта или спад от 5.63% спрямо предходната 2017 г. Технологичния индекс NASDAQ отчете спад от 3.88%, достигайки 6 635.28 пункта.

Корекцията на капиталовите пазари в Европа, не подмина и българския капиталов пазар. „БФБ – София“ АД отчете спад на три от борсовите индекси. Те приключиха на отрицателна територия като SOFIX отчете спад от 12.25%, достигайки ниво от 594.46 пункта, BGBX40 завърши със спад от 12.19%, а BG TR 30 със спад от 10.76%. Единствена добро бе представянето на BG REIT, като индексът приключи годината с ръст от 4.28% при стойност от 121.07 пункта.

ИНДЕКСИ: БЪЛГАРИЯ, ЕВРОПА И САЩ

Индекс	31.12.2018	31.12.2017	Изменение (%)
SOFIX	594.46	677.45	-12.25%
BGBX 40	115.91	132.00	-12.19%
BG REIT	121.07	116.10	4.28%
BG TR 30	496.14	555.98	-10.76%
FTSE 100 -UK	6,728.13	7,687.77	-12.48%
DAX - Germany	10,558.96	12,917.64	-18.26%
CAC 40- France	4,730.69	5,312.56	-10.95%
ATX-Austria	2,745.78	3,420.14	-19.72%
AEX-Amsterdam	487.88	544.58	-10.41%
Euro STOXX50 Pr	3,001.42	3,503.96	-14.34%

BEL 20 - Belgium	3,243.63	3,977.88	-18.46%
DJIA - USA	23,327.46	24,719.22	-5.63%
SP 500 - USA	2,506.85	2,673.61	-6.24%
NASDAQ - USA	6,635.28	6,903.39	-3.88%

Общата пазарна капитализация на българския капиталов пазар в края на 2018 г. отбелязва ръст със 13.31% до 26,8 млрд. лв., спрямо предходната година. Броят на сделките на регулиран пазар за изминалата година е 54 341 и отбелязва спад от 47% спрямо 2017-а. На 550 млн. лв. възлиза оборотът на БФБ, като това е с 28% по-малко на годишна база.

ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЯ (ЛВ.)

Основен пазар	Декември 2018	Декември 2017	Изменение (%)
Сегмент акции Premium	1,938,747,955	2,303,340,654	-15.83%
Сегмент акции Standard	6,138,336,638	19,350,222,494	-68.28%
Сегмент за дружества със специална инвестиционна цел	611,182,748	700,049,870	-12.69%
Апгарнативен пазар			
Сегмент акции	17,590,358,912.32	895,652,959	1863.97%
Сегмент за дружества със специална инвестиционна цел	486,719,031.74	371,702,166	30.94%
ОБЩО:	26,765,345,285	23,620,968,144	13.31%

През 2018 год. при инвестирането на средствата на Фонда усилията ни бяха към запазване на реалната покупателна способност на паричния еквивалент на управляваните активи. Беше отчетено негативното влияние на международните капиталови пазари. В търсенето на инвестиционни възможности се ръководихме от принципите, залегнали в Кодекса за социално осигуряване, а именно - надеждност, ликвидност, доходност и диверсификация. Инвестициите бяха насочени както към ценни книжа търгувани на международните пазари, така и към ценни книжа на българския капиталов пазар, сделки с ДЦК, емитирани от Министерство на финансите, държави членки, държави посочени в наредба на Комисията и централните им банки, ценни книжа емитирани от Европейската Централна Банка и Европейската Инвестиционна Банка.

В края на 2018 год., делът в ДЦК и дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки, държави посочени в наредба на Комисията и централните им банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ е в размер на 42,80% от активите на Фонда. През 2018 година БНБ проведе само един аукцион на 22.01.2018 год. за ДЦК, емитирани от Министерство на финансите на Република България. На международните финансови пазари пенсионните фондове търгуваха с дългови ценни книжа с различен матуритет, в щатски долари и евро, издадени от Република България, Република Португалия, Република Румъния, Република Албания, Република Унгария, Република Хърватия, както и ценни книжа на Австрийската банка за развитие, гарантирани от Република Австрия.

Инвестициите общо в корпоративни облигации, емитирани както от български, така и от чужди емитенти са в размер на 19,23% от активите на Фонда. През годината участвахме в записването на обезпечени корпоративни облигации, за които в решението на общото събрание на акционерите и в предложението за сключване на облигационен заем е поето задължение да се иска приемане и те да бъдат приети за търговия на регулиран пазар в срок, не по-дълъг от 6 месеца от издаването им с емитенти „Северкооп Гъмза Холдинг“ АД, „Дивелъпмънт Асетс“ ЕАД и „Сии Имоти“ АДСИЦ. На международните пазари, търгувахме с корпоративни облигации на Hrvatska Elektroprivreda, Energo Pro -

AS, OEST Kontrollbank. Купени бяха облигации с емитент Republic of Montenegro, Republic of Portugal, Republic of Croatia, Republic of Romania, Republic of Albania.

Делът в акции – български и чуждестранни, включително акции на дружества със специална инвестиционна цел към края на отчетния период по фондове е в размер на 14,93% от активите на Фонда. През 2018 година търгувахме с първокласни Европейски и Американски акции с добра дивидентна доходност на компании от Германия, Франция, Холандия, Белгия и САЩ, като ONTEX GROUP N.V., UNIBAIL RODAMCO S.A., EXXON MOBIL CORP., AT&T INC., MERCK KGAA, PROXIMUS S.A., ABN AMRO GROUP N.V., CREDIT AGRICOLE S.A., SIEMENS AG, THYSSENKRUPP AF, PROCTER & GAMBLE CORP., LAFARGE HOLCIM LTD., ROCHE AG, AXA S.A., BPOST S.A., ROCKET INTERNET SE, DAIMLER AG, DEUTSCHE POST AG, SCHAEFFLER AG, WACKER CHEMIE AG, ING GROUP NV, HUGO BOSS AG, VALEO SA, BE SEMICONDUCTOR INDUSTRIES, BRENNTAG AG, ONTEX GROUP NV, SANOFI S.A., PROXIMUS, WERELDHAVE NV, BAYER AG, GEA GROUP, DEUTSCHE EUROSHOP AG, GENERAL ELECTRIC и пр.

Делът на КИС по фондове, включително чужди е в размер на 14,63% от активите на Фонда. Записани бяха дялове в ДФ „Селект Баланс“, ДФ „Юг Маркет Максимум“, ДФ „Капман Капитал“, ДФ „Конкорд Фонд - 1 Акции и облигации“, ДФ „Реал Финанс Балансиран Фонд“, ДФ „Реал Финанс Високодоходен Фонд“, ДФ „Елана България“, ДФ „Селект Баланс“, ДФ „Златен Лев“.

Към края на 2018 год. инвестициите в недвижими имоти са в размер на 4,91% от активите на Фонда.

През годината не са правени инвестиции в банкови депозити.

ДИНАМИКА В НЕТНАТА СТОЙНОСТ НА АКТИВИТЕ НА ФОНДА

	Наименование на актива	УФ					
		2018		2017		Разлика	
		Сума	%	Сума	%	Сума	%
1	Ценни книжа издадени или гарантирани от държавата	177,125	15.99	180,696	17.79	-3,571	-1.81
2	Акции	122,535	11.06	110,484	10.88	12,051	0.18
3	Акции и дялове на КИС	159,001	14.35	136,876	13.48	22,125	0.87
4	Корпоративни облигации	165,399	14.93	113,405	11.17	51,994	3.76
5	Банкови депозити	0	0.00	0	0.00	0	0.00
6	Инвестиции в чужбина	390,861	35.28	365,701	36.01	25,160	-0.73
7.1	ЦК издадени или гарантирани от държави членки, централните им банки, държави посочени в наредба на КФН, от ЕЦ и/или ЕИБ	297,129	26.82	230,438	22.69	66,691	4.13
7.2	Акции	42,935	3.88	23,539	2.32	19,396	1.56
7.3	Акции и дялове на КИС	3,092	0.28	1,567	0.15	1,525	0.12
7.4	Корпоративни облигации	47,705	4.31	110,157	10.85	-62,452	-6.54
7	Инвестиционни имоти	54,431	4.91	46,138	4.54	8,293	0.37
8	Вземания	31,634	2.86	24,762	2.44	6,872	0.42
9	Парични средства по разплащателни сметки	7,003	0.63	37,449	3.69	-30,446	-3.06
	Общо	1,107,989	100.00	1,015,511	100.00	92,478	0.00

III. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АКТИВИТЕ

През отчетния период при инвестирането на средствата и управлението на портфейлите продължихме стриктно да спазваме нормативните изискванията на Кодекса за социално осигуряване.

Разпределение на активите в УПФ към 31.12.2018 година

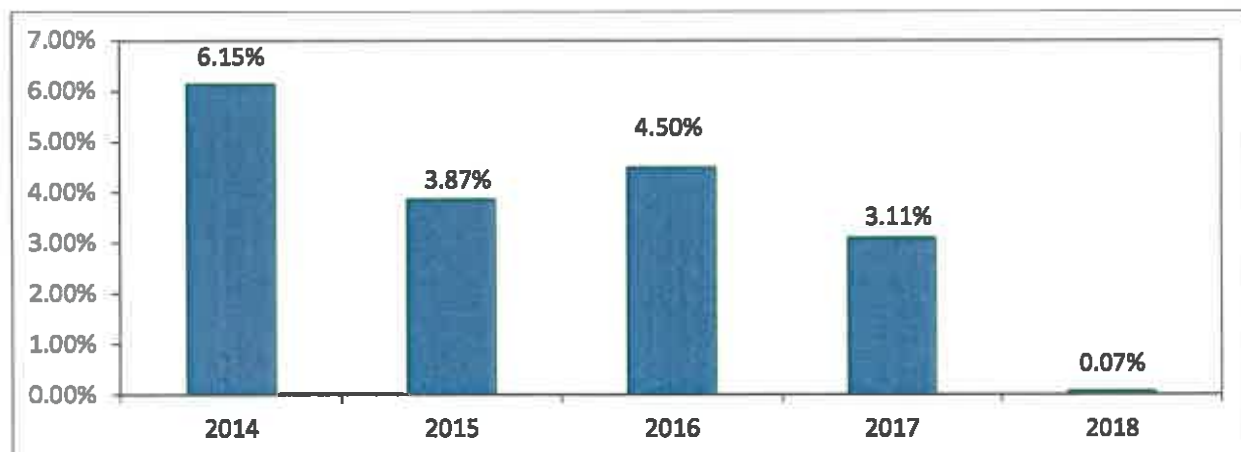

IV. ДОХОДНОСТ НА АКТИВИТЕ

Доходността от управление на активите за пет годишен период 2014 - 2018 год. на годишна база е следната:

ФОНДОВЕ	2014	2015	2016	2017	2018
УНИВЕРСАЛЕН ПФ	6.15%	3.87%	4.50%	3.11%	0.07%

УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД „ЦКБ-СИЛА“

В. ОСНОВНИ РИСКОВЕ ЗА ФОНДА

Основните финансови рискове в дейността през 2018 год. бяха: рискове свързани с финансови инструменти:

- пазарен риск- представлява рискът от повишаване или намаляване на тяхната пазарна стойност в следствие на бъдещи промени в пазарните условия. Притежаваните от Фонда финансови инструменти се управляват, отчитайки променящите се пазарни условия. Експозициите към пазарен риск се управляват в съответствие с утвърдените лимити, съобразени с изискванията на пенсионното законодателство.

- валутен риск- риск при сключването на сделки в чуждестранна валута. Валутният риск се измерва чрез количествено определяне на нетната експозиция към всяка валута различна от Лев и Евро като процент от нетните активи на Фонда.

- лихвен риск- дейностите по управление на риска имат за цел оптимизирането на нетния доход от лихви при дадени пазарни лихвени равнища в съответствие с бизнес стратегиите. Процедурите по управление на лихвения риск се прилагат от гледна точка на чувствителността на Фонда спрямо промени в лихвените равнища.

- ценови риск- основният ценови риск, на който е изложен Фондът е свързан с инвестициите в капиталови ценни книжа.

- кредитен риск- При управление на кредитния риск ПОАД наблюдава риска от неизпълнение на ангажименти от страна на контрагенти при операции с финансови инструменти. При наблюдението на рисковите експозиции се отчитат колебанията в справедливата стойност на финансовите инструменти.

Г. ПЕРСПЕКТИВИ И ЦЕЛИ

Основна цел пред ръководството на ПОАД „ЦКБ - СИЛА“ АД през 2018 год. ще бъде запазване и увеличаване на пазарния дял на Фонда в контекста на променената конкурентна среда. Това ще бъде много важно за да се предотврати намаляване, както на активите на фондовете, така и на броя на осигурените лица. Усилията ни ще бъдат насочени към адекватно инвестиране на средствата на осигурените лица в зависимост от условията на финансовия пазар не само в България, а в световен аспект, с оглед постигането на по-добра доходност при разумни нива на риска.

Изпълнителни директори на ПОАД „ЦКБ – СИЛА“ АД:

САВА СТОЙНОВ

ГЕОРГИ ТОДОРОВ

20.03.2019

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИТЕ ОДИТОРИ

До акционерите на ПООД „ЦКБ-Сила“ АД

ДОКЛАД ОТНОСНО ОДИТА НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

Мнение

Ние извършихме одит на финансовия отчет на Универсален пенсионен фонд „ЦКБ-Сила“ („Фондът“), съдържащ отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица към 31 декември 2018 година, отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица и отчета за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към финансовия отчет, съдържащи и обобщено оповестяване на съществените счетоводни политики.

По наше мнение, приложеният финансов отчет представя достоверно, във всички съществени аспекти, финансовото състояние на Фонда към 31 декември 2018 година и неговите финансови резултати от дейността и паричните му потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз (ЕС).

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одиторите за одита на финансовия отчет“. Ние сме независими от Фонда и управляващото го дружество ПООД „ЦКБ-Сила“ АД („Дружеството“) в съответствие с Етичния кодекс на професионалните счетоводители на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на финансовия отчет в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с изискванията на ЗНФО и Кодекса на СМСЕС. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Ключови одиторски въпроси

Ключови одиторски въпроси са тези въпроси, които съгласно нашата професионална преценка са били с най-голяма значимост при одита на финансовия отчет за текущия период. Тези въпроси са разгледани като част от нашия одит на финансовия отчет като цяло и формирането на нашето мнение относно него, като ние не предоставяме отделно мнение относно тези въпроси.

Оценка по справедлива стойност на финансови активи

Както е оповестено в Приложения № 6 и 18 на финансовия отчет балансовата стойност на финансовите активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата е в размер на 1,014,921 хил. лв. към 31 декември 2018. Това представлява 91.60% от общите активи на Фонда. Тези активи са ключов фактор за резултатите от дейността на Фонда и размера на нетните му активи.

Определянето на справедливата стойност на финансовите инструменти, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, се осъществява ежедневно на база на пазарни котировки на цената им от различни публични източници към края на предходния работен ден или чрез прилагане на други оценъчни модели и техники. То се извършва в съответствие с изискванията на пенсионното законодателство, вътрешните правила за дейност на пенсионноосигурителното дружество и съгласно изискванията на МСФО 13 Оценяване по справедлива стойност.

Процесът на оценяване често изисква значителен обем от входящи данни. Повечето от тях се получават от налични данни в готов вид от ликвидни пазари. Когато, обаче, такива данни не са разполагаеми, е необходимо ръководството да разработи приблизителни оценки на база оценъчни модели, които може да предполагат и участието на значителни преценки и допускания от негова страна.

Поради значимостта на горепосочените обстоятелства ние сме определили, че оценяването на справедливата стойност на финансовите активи на Фонда е ключов одиторски въпрос.

В тази област, нашите одиторски процедури, наред с други такива включиха:

- Проучващи запитвания, инспекции на документи и анализи за получаване на разбиране относно прилагания от ръководството бизнес модел и за процеса за определяне на справедлива стойност на финансовите активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, както и за пряко свързаните процеси на текущо управление на инвестиционната дейност на Фонда.
- Преглед, инспекция на документи и оценяване на адекватността на политиките, процедурите и свързаните вътрешни контроли по процеса на определяне на справедливата стойност.
- Нашите одиторски процедури включиха и следното:
 - а) проучващи запитвания, отправени към експертите на Дружеството, относно свързаните процеси по оценяването;
 - б) анализи и други аналитични процедури по отношение структурата и състава на портфейла от финансови активи по справедлива стойност в печалбата или загубата, с цел оценка на рисковете от съществени неправилни отчитания и определяне на области, в които одиторските процедури да бъдат фокусирани (вид на емитентите и финансовите инструменти; оценка на риска: кредитен рейтинг, концентрация, валута, географско разпределение; източник на дневна преоценка);
 - в) анализи на движението на финансовите активи по справедлива стойност в печалбата или загубата през годината;
 - г) оценяване на проектирането, внедряването и оперативната ефективност на определени уместни контроли относно оценката на портфейла с финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата и съответния ефект върху печалбата или загубата;
 - д) детайлен тест по същество, свързани с изпълнението на сделките с финансови активи по справедлива стойност в печалбата или загубата през годината, който тест адресира риска от неточно отчитане или

отчитане на несъществуващи покупки/продажби;

е) получаване на потвърдително писмо от банката-попечител и равнение на номиналната стойност на финансовите активи по счетоводни регистри към 31 декември 2018 година до данните от полученото писмо;

ж) на база извадка, извършване на детайлен тест по същество, на оценката по справедлива стойност на финансови активи по справедлива стойност в печалбата или загубата към 31 декември 2018 година - преглед на приложените от Фонда цени и техните източници; преглед и съпоставяне на котировки от публични източници за цени на тези активи; анализ и оценка с повишена критичност на допусканията и преценките, направени от ръководството и използвани в експертните оценки; преизчисления на справедливата стойност;

з) тест на ежедневните преоценки до справедлива стойност на база извадка с цел адресиране на регулаторните изисквания за ежедневна преоценка - за избрани дни и ценни книги - преглед на приложените цени до котировки от публични източници за тези активи, анализ на допусканията, използвани в експертни оценки, преизчисление на преоценката;

и) преглед и оценка на източниците на ценова информация; рейтинг на входящите данни и параметри при определянето котировките на ценни книжа от независими агенции и анализ на адекватността на разпределянето по нива на йерархията на справедливите стойности;

й) оценка и проверка на пълнотата, уместността и адекватността на оповестяванията във финансовия отчет на Фонда спрямо изискванията на МСФО, приети от ЕС, относно представянето и оценяването на справедливата стойност на финансовите инструменти, отчитани по справедлива стойност в печалбата и загубата, включително за подходите и политиките за определяне на тяхната справедлива стойност, за йерархията на справедливите стойности и движението им в рамките на йерархията през годината.

Други въпроси

Финансовият отчет на Фонда за годината, завършваща на 31 декември 2017, е одитиран от други съвместни одитори, които са изразили немодифицирано мнение относно този отчет с дата 28 март 2018.

Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него

Управителният съвет на Дружеството („Ръководството“) носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността, изготвен от ръководството съгласно Глава седма от Закона за счетоводството, но не включва финансовия отчет и нашия одиторски доклад върху него.

Нашето мнение относно финансовия отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено.

Във връзка с нашия одит на финансовия отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с финансовия отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване.

В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт.

Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Отговорности на ръководството и лицата, натоварени с общо управление за финансовия отчет

Ръководството на Дружеството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този финансов отчет в съответствие с МСФО, приети от ЕС и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка.

При изготвяне на финансовия отчет ръководството носи отговорност за оценяване способността на Фонда да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Фонда или да преустанови дейността му, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Надзорният съвет и Одитният комитет на Дружеството („Лицата, натоварени с общо управление“), носят отговорност за осъществяването на надзор над процеса по финансово отчитане на Фонда.

Отговорности на одиторите за одита на финансовия отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали финансовият отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания във финансовия отчет, независимо дали се дължат на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е резултат от измама, е по-висок отколкото риска от съществено неправилно отчитане, което е резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол.
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Фонда.
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството.
- достигаме до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Фонда да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания във финансовия отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Фондът да преустанови функционирането си като действащо предприятие.
- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на финансовия отчет, включително оповестяванията, и дали финансовият отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.

Ние комуникираме с лицата, натоварени с общо управление, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

Ние предоставяме също така на лицата, натоварени с общо управление, изявление, че сме изпълнили приложимите етични изисквания във връзка с независимостта и че ще комуникираме с тях всички взаимоотношения и други въпроси, които биха могли разумно да бъдат разглеждани като имащи отношение към независимостта ни, а когато е приложимо, и свързаните с това предпазни мерки.

Сред въпросите, комуникирани с лицата, натоварени с общо управление, ние определяме тези въпроси, които са били с най-голяма значимост при одита на финансовия отчет за текущия период и които следователно са ключови одиторски въпроси. Ние описваме тези въпроси в нашия одиторски доклад, освен в случаите, в които закон или нормативна уредба възпрепятства публичното оповестяване на информация за този въпрос или когато, в изключително редки случаи, ние решим, че даден въпрос не следва да бъде комуникиран в нашия доклад, тъй като би могло разумно да се очаква, че неблагоприятните последици от това действие биха надвишили ползите от гледна точка на обществения интерес от тази комуникация.

Ние сме солидарно отговорни за изпълнението на нашия одит и за изразеното от нас одиторско мнение, съгласно изискванията на ЗНФО, приложим в България. При поемане и изпълнение на ангажимента за съвместен одит, във връзка с който докладваме, ние сме се ръководили и от Насоките за изпълнение на съвместен одит, издадени на 13 юни 2017 година от Института на дипломираните експерт-счетоводители в България и от Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори в България.

ДОКЛАД ВЪВ ВРЪЗКА С ДРУГИ ЗАКОНОВИ И РЕГУЛАТОРНИ ИЗИСКВАНИЯ

Допълнителни въпроси, които поставя за докладване Законът за счетоводството

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, описани по-горе в раздела „Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него“ по отношение на доклада за дейността, ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискванията по МОС, съгласно "Указания относно нови разширени одиторски доклади и комуникация от страна на одитора" на професионалната организация на регистрираните одитори в България – Институт на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС). Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становище относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството, приложим в България.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

- Информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен финансовият отчет, съответства на финансовия отчет.
- Докладът за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството.

Докладване съгласно чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014 във връзка с изискванията на чл. 59 от Закона за независимия финансов одит

Съгласно изискванията на Закона за независимия финансов одит във връзка с чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014, ние докладваме допълнително и изложената по-долу информация.

- Делойт Одит ООД и Кроу България Одит ЕООД са назначени за задължителни одитори на финансовия отчет за годината, завършваща на 31 декември 2018 година на Фонда от Общото събрание на акционерите на ПАОД „ЦКБ-Сила“ АД, проведено на 11 декември 2018 година, за период от една година.
- Одитът на финансовия отчет за годината, завършваща на 31 декември 2018 година на Фонда представлява първи пълен непрекъснат ангажимент за задължителен одит на това предприятие, извършен от Делойт Одит ООД и Кроу България Одит ЕООД.
- Потвърждаваме, че изразеното от нас одиторско мнение е в съответствие с допълнителния доклад, представен на Одитния комитет на Дружеството на 4 април 2019 година, съгласно изискванията на чл. 60 от Закона за независимия финансов одит.
- Потвърждаваме, че не сме предоставяли посочените в чл. 64 от Закона за независимия финансов одит забранени услуги извън одита.
- Потвърждаваме, че при извършването на одита сме запазили своята независимост спрямо Фонда и управляващото го Дружество.

Deloitte Audit

За Делойт Одит ООД

Емил Бадов
Пълномощник на управителя Силвия Пенева
Регистриран одитор, отговорен за одита

бул. Ал. Стамболийски 103
1303 София, България

За Кроу България Одит ЕООД

Георги Калоянов
Управител
Регистриран одитор, отговорен за одита

ул. 6-ти Септември 55
1142 София, България

4 април 2019

Отчет за нетните активи на разположение на осигурените лица
 Към 31 декември 2018

	Пояснение	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Активи			
Инвестиционни имоти	5	54 431	46 138
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	6	1 014 921	907 162
Вземания	7	31 634	24 762
Парични средства и парични еквиваленти	8	7 003	37 449
Общо активи		1 107 989	1 015 511
Пасиви			
Задължения към свързани лица	12	732	917
Задължения свързани с инвестиции	10	14 086	17 078
Задължения по превеждане на средства по чл. 46 от КСО		5 433	1 553
Общо пасиви		20 251	19 548
Нетни активи на разположение на осигурените лица	9	1 087 738	995 963

Финансовият отчет на страници от 1 до 52 е одобрен за издаване от Управителния съвет на ПОАД „ЦКБ-Сила“ АД и е подписан на 20 март 2019 г.

Съставил:
 /Димитър Моллов/

Изпълнителен директор:
 /Сава Стойнов/

Дата: 19.03.2019 г.

Изпълнителен директор:
 /Георги Тодоров/

За Делойт Одит ООД
 Одиторско дружество

За Кроу България Одит ЕООД
 Одиторско дружество

Емил Бадов
 Регистриран одитор, отговорен за одита
 Дата: 04.03.2019

Георги Калоянов
 Регистриран одитор, отговорен за одита
 Дата: 04.03.2019

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

Отчет за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица
За годината, приключваща на 31 декември 2018

	Пояснение	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Приходи от лихви	13	26 287	25 517
Приходи от дивиденди	13	2 712	3 623
Нетни печалби/ (загуби) от оценка на финансови активи по справедлива стойност в печалбата или загубата	13	(24 827)	20 713
Нетна печалба/ (загуба) от валутна преоценка	13	4 897	(13 701)
Нетни печалби от сделки с финансови активи	13	479	1 042
Нетни приходи от инвестиционни имоти	5	381	427
Разходи за обезценка	7	(663)	(2 421)
Други разходи		(15)	(9)
Печалба от инвестиране на средствата на фонда		9 251	35 191
Удръжки и такси от осигурителните вноски за управляващото дружество	11	(13 116)	(12 592)
Оперативен резултат		(3 865)	22 699
Вноски за осигурени лица и лихви от НАП	9	120 448	110 430
Средства на лица, възобновили осигуряването си по чл. 124а от КСО	9	128	83
Постъпили суми за осигурени лица, прехвърлени от други пенсионни фондове	9	36 065	36 868
Възстановени суми от НОИ		-	1
Увеличения, свързани с осигурителни вноски		166 641	147 382
Изплатени суми по осигурителни договори	9	(2 023)	(1 487)
Преведени суми на лица, преминали в други пенсионни фондове или към схеми на ЕС	9	(48 060)	(44 566)
Средства на лица променили осигуряването си по реда на чл. 45 от КСО	9	(10 918)	(5 045)
Намаления, свързани с осигурителни вноски		(61 001)	(51 098)
Изменение в нетните активи на разположение на осигурените лица		91 775	118 883
Нетни активи на разположение на осигурените лица в началото на годината	9	995 963	877 080
Нетни активи на разположение на осигурените лица в края на годината	9	1 087 738	995 963

Финансовият отчет на страници от 1 до 52 е одобрен за издаване от Управителния съвет на ПОАД „ЦКБ-Сила“ АД и е подписан на 20 март 2019 г.

Съставил: Димитър Молцов

Изпълнителен директор: Сава Стойнов

Дата: 19.03.2019 г.

Изпълнителен директор: Георги Тодоров

За Делойт Одит ООД
 Одиторско дружество

За Кроу България Одит ЕООД
 Одиторско дружество

Емил Бадов
 Регистриран одитор, отговорен за одита
 Дата: 04.04.2019

Георги Калоянов
 Регистриран одитор, отговорен за одита
 Дата: 04.04.2019

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

Отчет за паричните потоци
 За годината, приключваща на 31 декември 2018

Пояснение	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Оперативна дейност		
Постъпления, свързани с осигурени лица	120 448	110 428
Плащания, свързани с осигурени лица	(1 985)	(1 453)
Платени такси на управляващото дружество	(13 301)	(12 333)
Постъпления на средства за осигурени лица прехвърлени от други пенсионни фондове	4 782	4 999
Плащания на средства за осигурени лица прехвърлени към други пенсионни фондове	(16 774)	(12 614)
Плащания от/към пенсионни схеми на ЕС, на ЕЦБ или на ЕИБ	(3)	-
Постъпления, свързани с лица, променили / възобновили осигуряването си по реда на КСО	128	-
Плащания, свързани с лица, променили / възобновили осигуряването си по реда на КСО	(7 038)	-
Плащания към пенсионен резерв	(38)	(34)
Други парични потоци от/(за) оперативна дейност, нетно	(597)	(5 254)
Нетен паричен поток от оперативна дейност	85 622	83 739
Инвестиционна дейност		
Получени лихви и дивиденди	26 792	31 836
Плащания по лихви	(3)	(7)
Придобиване на финансови активи	(300 412)	(356 519)
Постъпления от продажба на финансови активи	165 032	245 398
Плащания, свързани с инвестиционни имоти	(14 488)	(12 652)
Постъпления, свързани с инвестиционни имоти	6 905	5 299
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност	(116 174)	(86 645)
Печалба/(Загуба) от валутна преоценка на парични средства	106	(460)
Нетно увеличение/(намаление) на парични средства и парични еквиваленти	(30 446)	(3 366)
Парични средства и парични еквиваленти в началото на годината	8 37 448	40 815
Парични средства и парични еквиваленти в края на годината	8 7 003	37 449

Финансовият отчет на страници от 1 до 52 е одобрен за издаване от Управителния съвет на ПОАД „ЦКБ – СИЛА“ АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО
 Сила* АД и е подписан на 20 март 2019 г.

Съставил: _____
 /Димитър Моллов/

Изпълнителен директор: _____
 /Сава Стойнов/

Дата: 19.03.2019 г.

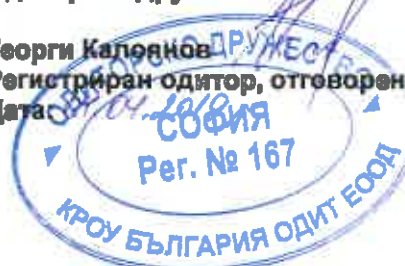
Изпълнителен директор: _____
 /Георги Тодоров/

За Делойт Одит ООД
 Одиторско дружество

За Кроу България Одит ЕООД
 Одиторско дружество

Емил Бадов
 Регистриран одитор, отговорен за одита
 Дата: 04.04.2019

Георги Калоянов
 Регистриран одитор, отговорен за одита
 Дата: 04.04.2019

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

Пояснения към финансовия отчет

1. Обща информация

Универсален пенсионен фонд „ЦКБ – Сила“ (Фондът) е регистриран по ф.д. № 1820/2001 при Софийски градски съд и е с БУЛСТАТ 130480645.

Фондът е самостоятелно юридическо лице, което се управлява от ПООД „ЦКБ – Сила“ АД (Дружеството) с ЕИК 825240908 и адрес на управление гр. София, бул. Цариградско шосе No 87. Фондът се представлява при взаимоотношенията си с трети лица заедно от г-н Сава Стойнов и г-н Георги Тодоров или от г-н Сава Стойнов и г-н Кирил Червенков, представляващи ПООД „ЦКБ – Сила“ АД.

Управителният съвет на ПООД „ЦКБ – Сила“ АД е в състав:

Сава Маринов Стойнов
Кирил Николов Червенков
Георги Тодоров Тодоров
Янка Крумова Такева
Александър Богомилов Величков

Надзорният съвет на ПООД „ЦКБ – Сила“ АД е в състав:

„ЦКБ ГРУП“ ЕАД
Александър Димитров Керезов
Валентин Василев Златев
Николай Димитров Борисов
Миролюб Панчев Иванов

Държавната агенция за осигурителен надзор (ДАОН) е дала съгласие № 7/12 февруари 2001 г. за вписване на Универсален пенсионен фонд „ЦКБ – Сила“ в съда.

Фондът е създаден за неопределен срок.

Фондът не отговаря с активите си за задълженията и за загубите на Дружеството, което го управлява и представлява. Фондът няма служители.

Основната дейност на Фонда се извършва съгласно Кодекса за социално осигуряване в България (КСО), който регламентира държавното и допълнителното пенсионно осигуряване в страната и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

Осигуряването в Универсален пенсионен фонд „ЦКБ – Сила“ дава правото на лична допълнителна пожизнена пенсия за старост, която се получава отделно и независимо от пенсията от Държавно обществено осигуряване по Част първа на Кодекса за социално осигуряване и от допълнителната доброволна пенсия по реда на Част Втора, дял Втори от КСО.

Осигуряването във Фонда се извършва за лица родени след 31.12.1959 г., ако са осигурени при условията и по реда на част първа от КСО.

Основният принцип, по който се извършва осигуряването е капиталопокривен, на база на дефинирани осигурителни вноски.

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

Осигурителни и пенсионни договори

Осигуряването за лична допълнителна пожизнена пенсия за старост се извършва въз основа на договор, сключен между Дружеството и осигурените лица за участие във фонда – при избор на УПФ от осигуреното лице, в резултат на служебно разпределение, осъществено от НАП, както и при възобновяване на осигуряването в УПФ на лица при условията на чл. 124а от КСО или от прехвърляне на средства на лица от схеми на ЕС, ЕЦБ или на ЕИБ.

Право на придобиване на лична допълнителна пенсия за старост от универсален пенсионен фонд възниква, когато лицето придобие право на пенсия за осигурителен стаж и възраст при условията на част първа от Кодекса за социално осигуряване или 5 години преди навършване на възрастта за получаване на пенсия от Държавното обществено осигуряване по желание на осигуреното лице, при положение, че натрупаните средства по индивидуалната партида позволяват отпускането на такава пенсия в размер не по-малък от размера на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл.68, ал.1.

Осигурените лица във Фонда имат право на:

- допълнителна пожизнена пенсия за старост след придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по Част първа на КСО;
- еднократно изплащане до 50% от средствата натрупани по индивидуална партида сума при трайно намалена работоспособност над 89.99 на сто;
- еднократно или разсрочено изплащане на натрупаната по индивидуалната партида сума на наследниците на починало осигурено лице и на пенсионер на Фонда.

Размерът на личната пожизнена допълнителна пенсия за старост се определя на основата на:

- натрупаните средства по индивидуалната партида;
- техническия лихвен процент;
- биометрични таблици.

Техническият лихвен процент и биометричните таблици се одобряват от заместник председателя на Комисията за финансов надзор, ръководещ Управление "Осигурителен надзор".

Осигурителният договор се прекратява в следните случаи:

- при смърт на осигуреното лице;
- при прехвърляне на средствата в универсален пенсионен фонд, управляван от друго пенсионно осигурително дружество, на осигурено лице, подписало действителен договор за осигуряване в универсален пенсионен фонд, управляван от друго пенсионноосигурително дружество, и за което процедурата за промяна на участие не е прекратена.
- при еднократен избор от осигуреното лице по реда на чл. 4б от КСО да промени осигуряването си от Фонда във фонд "Пенсии" на ДОО, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, не по-късно от 5 години преди възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО и ако не му е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Осигуряването се осъществява с месечни парични осигурителни вноски. Размерът им е определен в Кодекса за социално осигуряване като процент от осигурителния доход, за 2018 г. те са 5 на сто от дохода на осигуреното лице, като сумата се разпределя 56% за сметка на осигурителя и 44% за сметка на осигуреното лице.

Доходността от инвестирането на активите на Универсален пенсионен фонд „ЦКБ – Сила“ за периода 30.12.2016 г. - 31.12.2018 г. е 1.58% на годишна база (по данни на КФН).

Основни данни за УПФ „ЦКБ – Сила“ за 2018 г.	’000 лв
Постъпили вноски през периода	120 448
Средства на лица възобновили осигуряването си в УПФ по реда на чл. 124а от КСО	128
Постъпили суми за осигурени лица, прехвърлени от други пенсионни фондове	36 065
Удържани такси и комисионни	13 116
Доход за разпределение	9 251
Всичко активи	1 107 989
Задължения към осигурените лица (дългосрочни)	1 086 695
Резерв за гарантиране на минимална доходност	1 043

2. Основа за изготвяне на финансовите отчети

2.1. Приложими стандарти

Финансовият отчет на Фонда е съставен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от Европейския съюз (МСФО, приети от ЕС). По смисъла на параграф 1, точка 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството, приложим в България, терминът „МСФО, приети от ЕС“ представляват Международните счетоводни стандарти (МСС), приети в съответствие с Регламент (ЕО) 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета.

2.2. База за изготвяне

Финансовият отчет е изготвен на базата на историческата цена, с изключение на финансовите активи, отчетени по справедлива стойност в печалбата или загубата и инвестиционните имоти, които са представени по справедлива стойност.

Финансовият отчет е съставен при спазване на принципа на действащо предприятие. Към датата на изготвяне на настоящия финансов отчет ръководството е направило преценка на способността на Фонда да продължи своята дейност като действащо предприятие на база на наличната информация за предвидимото бъдеще. След извършения преглед на дейността на Фонда Ръководството очаква, че Фондът има достатъчно финансови ресурси, за да продължи оперативната си дейност в близко бъдеще и продължава да прилага принципа за действащо предприятие при изготвянето на финансовия отчет.

2.3. Сравнителни данни

Фондът представя сравнителна информация в този финансов отчет за една предходна година.

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година. При приемането на МСФО 9 *Финансови инструменти* Фондът е приложил изключенията (облекченията) при първоначалното му прилагане.

Прилагането на МСФО 9 *Финансови инструменти* е довело до промени в счетоводните политики, но не е наложило съществени корекции на сумите по съответните статии, отразяващи засегнатите отчетни обекти, признати във финансовия отчет. Сравнителната информация за 2017 г. не е преизчислена. Тя е представена и оповестена съгласно изискванията на МСС 39 *Финансови Инструменти: Признаване и Оценяване* (отменен) и

МСФО 7 *Финансови Инструменти: Оповестяване*.

2.4. Функционална валута и валута на представяне

Финансовият отчет е съставен в български лева, което е функционалната валута на Фонда. Всички суми са представени в хиляди лева ('000 лв.), освен ако не е посочено друго.

2.5. Използване на оценки и допускания

Изготвянето на финансовия отчет в съответствие с МСФО изисква ръководството да прави оценки, придвиждания и допускания, които влияят на прилагането на политиките и на отчетените суми на активи и пасиви, приходи и разходи. Реалният резултат може да бъде различен от тези очаквания.

Очакванията и основните допускания се преразглеждат във всеки отчетен период. Повторното преразглеждане на счетоводните оценки се признава в периода, в който оценката е преразгледана, когато преразглеждането се отнася само до този период, или в периода на преразглеждането и бъдещи периоди, ако преразглеждането оказва влияние на сегашния и на бъдещите периоди.

Информация за значителни позиции, които са засегнати от оценки на несигурността и критични допускания при прилагане на счетоводните политики, които имат най-значителен ефект върху сумите признати във финансовия отчет, се съдържа в приложенията по оценка на финансови инструменти.

3. Промени в счетоводната политика

3.1. Първоначално прилагане на нови изменения към съществуващи стандарти, влезли в сила през текущия отчетен период

Следните изменения на съществуващи стандарти, издадени от Съвета за Международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от ЕС, са влезли в сила за текущия отчетен период:

- МСФО 9 *Финансови инструменти* - приет от ЕС на 22 ноември 2016 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018),

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

- **МСФО 15 Приходи от договори с клиенти и изменения на МСФО 15 "Дата на влизане в сила на МСФО 15" - приет от ЕС на 22 септември 2016 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018),**
- **Изменение на МСФО 2 Плащане на базата на акции – Класифициране и измерване на сделки на базата на акции – прието от ЕС на 26 февруари 2018 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018),**
- **Изменение на МСФО 4 Застрахователни договори – Приложение на МСФО 9 Финансови инструменти с МСФО 4 Застрахователни договори – прието от ЕС на 3 ноември 2017 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018 или при първоначално приложение на МСФО 9 Финансови инструменти),**
- **Изменение на МСФО 15 Приходи от договори с клиенти – Изясняване на МСФО 15 Приходи от договори с клиенти – прието от ЕС на 31 октомври 2017 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018),**
- **Изменение на МСС 40 Инвестиционни имоти – Прехвърляне на инвестиционни имоти – прието от ЕС на 14 март 2018 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018),**
- **Изменения на МСФО 1 и МСФО 28 вследствие на „Подобрения на МСФО (цикъл 2014-2016)“, произтичащи от годишния проект за подобрения на МСФО (МСФО 1, МСФО 12 и МСС 28) основно с цел отстраняване на противоречия и изясняване на формулировки – приети от ЕС на 7 февруари 2018 (измененията на МСФО 1 и МСС 28 са приложими за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018),**
- **КРМСФО 22 Сделки в чуждестранна валута и авансови плащания – прието от ЕС на 28 март 2018 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2018),**

МСФО 9 „Финансови инструменти“ напълно заменя МСС 39 „Финансови инструменти: Признаване и Оценка“, като изменя досегашните изисквания по отношение отчитането на финансови инструменти в три основни области:

- **Класификация и оценка – МСФО 9 въвежда нов подход към класификацията на финансовите активи, базиран на характеристиките на паричните потоци и бизнес модела, в рамките на който се управлява съответния финансов актив.**
- **Обезценка – Въвежда се нов модел на обезценка на финансови инструменти до размера на очаквани кредитни загуби, който ще доведе до по-ранно отчитане на кредитни загуби.**
- **Отчитането на хеджирането може да следва по-точно стратегията за управление на риска, като са допустими по-широк обхват от хеджиращи инструменти и хеджирани обекти. Ретроспективната оценка на ефективността на хеджа не се изисква, а преспективната оценка се базира на принципа за икономическа връзка.**

а) класификация и оценка

МСФО 9 определя 3 категории на класификация на финансовите активи, които заместват досегашните категории съгласно МСС 39. Тези категории са: амортизирана стойност, справедлива стойност през друг всеобхватен доход и справедлива стойност през печалби и загуби.

Фондът прилага изискванията на МСФО 9 от 01 януари 2018. Преди първоначалното прилагане на МСФО 9, съгласно изискванията на МСС 39, инвестициите на фонда бяха класифицирани като държани за търгуване, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата.

Съгласно МСФО 9, портфейл от финансови активи, който се управлява и чието поведение се оценява на база справедлива стойност не е държан нито в рамките на бизнес модел с цел събиране на договорни парични потоци, нито в рамките на бизнес

модел с цел събиране на договорни парични потоци и продажба на финансови активи. Ръководството на Дружеството управляващо Фонда е фокусирано основно върху информацията за справедлива стойност и използва тази информация, за целите на оценката на дейността на Фонда и вземането на решения. В допълнение, портфейл от активи, който отговаря на определението за държан за търгуване не може да бъде управляван с цел събиране на договорни парични потоци, нито с цел събиране на договорни парични потоци и продажба на финансови активи. За такъв тип портфейли събирането на договорни парични потоци е инцидентно в рамките на постигането на целта на бизнес модела. Съответно такива портфейли следва да бъдат оценявани по справедлива стойност през печалбата или загубата в съответствие с МСФО 9 пар. Б.4.1.6.

Изискванията на МСС 39 по отношение отчитането на финансови пасиви са пренесени в МСФО 9 с ограничени промени.

Тъй като инвестициите на Фонда до датата на първоначално прилагане на новия стандарт, са били отчитани като държани за търгуване и управлявани и оценявани на база справедлива стойност, те остават класифицирани като отчитани по справедлива стойност през печалбата или загубата при приемането на МСФО 9.

Съответно първоначалното прилагане на МСФО 9 от 01 януари 2018, не е довело до съществени промени в класификацията и оценката на финансовите инструменти държани от Фонда.

Финансови активи, класифицирани като държани до падеж, заеми и вземания съгласно МСС 39, които са били оценени по амортизирана стойност продължават да се оценяват по амортизирана стойност съгласно МСФО 9, тъй като се държат в рамките на бизнес модел за събиране на договорни парични потоци и тези парични потоци се състоят от главници и лихви върху неизплатената сума на главницата.

По отношение паричните средства и еквиваленти, които на база на извършен анализ на характеристики на паричния поток и бизнес модел, в рамките на които се управлява актива, Фондът признава финансови активи по амортизирана стойност.

Ефектът за Фонда от промяната на класификацията е показан в таблицата по-долу:

	<u>Оценъчна категория</u>		<u>Ефекти от прилагане на МСФО 9</u>	
	<u>съгласно МСС 39</u>	<u>съгласно МСФО 9</u>	<u>Салдо 31.12.2017 МСС 39</u>	<u>Салдо 1.1.2018 МСФО 9</u>
Финансови активи	Държани за търгуване	Справедлива стойност през печалбата или загубата	907 162	907 162
Вземания	Кредити и вземания	Дългови инструменти по амортизирана стойност	24 762	24 762
Пари и парични еквиваленти	Кредити и вземания	Дългови инструменти по амортизирана стойност	37 449	37 449
			969 373	969 373

б) обезценка на финансови активи

Във връзка с обезценката на финансовите активи, МСФО 9 изисква модел за очакваните кредитни загуби, за разлика от модела за възникналите кредитни загуби

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

съгласно МСС 39. Моделът за очакваните кредитни загуби изисква Фондът да отчита очакваните кредитни загуби и промените в очакваните кредитни загуби към всяка отчетна дата отразяващи промените в кредитния риск от първоначалното признаване на финансовите активи. С други думи, вече не е необходимо настъпването на събитие ~~ведещо до загуба, преди да бъдат признати кредитните загуби.~~

~~За изчислението на очакваните кредитни загуби по паричните средства и еквиваленти в банки, Фондът прилага общия подход за обезценка, определен от МСФО~~

~~9. Съгласно този подход Фондът прилага "трисапънен" модел за обезценка въз основа на промени спрямо първоначалното признаване на кредитното качество на финансовия инструмент (актив). За целта се прилага рейтингов модел, като се използват рейтингите на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се използват публични данни за PD (вероятности за неизпълнение), рефериращи към рейтинга на съответната банка, а от друга, от промяната на рейтинга на съответната банка, Фондът оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват съобразно наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по банковите сметки.~~

~~За вземания и договорни активи МСФО 9 изисква опростен подход за оценка на загубата от обезценка на стойност, която е равна на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента.~~

~~Последващите изменения на МСФО 7 водят също така до по-разширено оповестяване на експозицията на Фонда към кредитен риск във финансовия отчет (виж Пояснение № 15 за повече информация).~~

Ръководството на Дружеството счита, че приемането и на останалите нови стандарти и изменения на съществуващи стандарти от 01 януари 2018 не оказва съществен ефект върху финансовия отчет на Фонда в периода на първоначалното им прилагане, поради спецификата на дейността му.

3.2. Стандарти и изменения на съществуващи стандарти, издадени от МСС и приети от ЕС, които все още не са влезли в сила

Към датата на одобряване на настоящия финансов отчет следните нови стандарти и изменения на съществуващи стандарти, издадени от МСС и приети от ЕС, все още не са влезли в сила:

- ~~МСФО 16 Лизинг – приет от ЕС на 31 октомври 2017 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019),~~
- ~~Изменение на МСФО 9 "Финансови инструменти" – Характеристики за предплащане с отрицателно обезщетение – прието от ЕС на 22 март 2018 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019),~~
- ~~КРМСФО-23 "Несигурност при третирането на данъка върху доходите" – прието от ЕС на 23 октомври 2018 (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019).~~

Фондът е избрал да не приема тези нови стандарти и измененията на съществуващите стандарти преди датата на влизането им в сила. Фондът очаква приемането на тези нови стандарти и измененията на съществуващи стандарти да не окаже съществен ефект върху финансовия отчет на Фонда в периода на първоначалното им прилагане.

3.3. Нови стандарти и изменения на съществуващи стандарти, издадени от СМСС, които все още не са приети от ЕС

Понастоящем, МСФО, приети от ЕС не се различават съществено от тези, приети от СМСС, с изключение на следните нови стандарти, изменения на съществуващи стандарти и нови разяснения, които все още не са одобрени от ЕС към датата на одобряване на настоящия финансов отчет (датите на влизане в сила, посочени по-долу са за пълните МСФО):

- МСФО 14 Разчети за регулаторни отсрочени сметки (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2016) – ЕС е взел решение да не започва процеса по приемане на този междинен стандарт и да изчака окончателния стандарт,
- МСФО 17 “Застрахователни договори” (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2021),
- Изменение на МСФО 3 “Бизнес комбинации” – Определение за бизнес (в сила за бизнес комбинации за които датата на придобиване е на или след началото на годишен отчетен период, започващ на или след 1 януари 2020 и за придобиване на актив, възникващо на или след началото на този период),
- Изменение на МСФО 10 Консолидирани финансови отчети и МСС 28 Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия - Продажба или вноска на активи между инвеститор и негово асоциирано или съвместно предприятие и последващи изменения (датата на влизане в сила е отложена за неопределен период до приключване на проекта за оценка на метода на собствения капитал);
- Изменение на МСС 1 “Представяне на финансови отчети” и МСС 8 “Счетоводни политики, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки” – Определение за същественост (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2020),
- Изменения на МСС 19 “Доходи на наети лица” – Корекция на плана, съкращаване или уреждане (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019),
- Изменения на МСС 28 “Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия” - Дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019),
- Изменения на различни стандарти „Подобрения на МСФО (цикъл 2015-2017)“, произтичащи от годишния проект за подобрения на МСФО (МСФО 3, МСФО 11, МСС 12 и МСС 23) основно с цел отстраняване на противоречия и изясняване на формулировки (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2019),
- Изменения на Референциите към Концептуалната рамка в МСФО (в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2020).

Фондът очаква приемането на тези нови стандарти, изменения на съществуващи стандарти и нови разяснения да не окаже съществен ефект върху финансовия отчет на Фонда в периода на първоначалното им прилагане.

Отчитането на хеджирането, отнасящо се до портфейли от финансови активи и пасиви, чиито принципи не са приети от ЕС, е все още нерегулирано.

Според преценката на Фонда прилагането на отчитане на хеджирането за портфейли от финансови активи и пасиви съгласно МСС 39: Финансови инструменти:

Признаване и оценяване, няма да окаже съществен ефект върху финансовия отчет, ако се приложи към отчетната дата.

4. Съществени счетоводни политики

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

4.1. Сделки в чуждестранна валута

Сделките в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута на Фонда по официалния обменен курс към датата на сделката (обявения фиксинг на Българска наредна банка). Печалбите и загубите от курсови разлики, които възникват при уреждането на тези сделки и преоценяването на паричните позиции в чуждестранна валута към края на отчетния период, се признават в печалбата или загубата.

Непаричните позиции, оценявани по историческа цена в чуждестранна валута, се отчитат по обменния курс към датата на сделката (не са преоценени). Непаричните позиции, оценявани по справедлива стойност в чуждестранна валута, се отчитат по обменния курс към датата, на която е определена справедливата стойност.

4.2. Отчитане по сегменти

Фондът развива дейност само в един икономически сектор поради правните ограничения и целта, за която е създаден. Поради тези причини няма да бъде показана информация за различни сегменти.

4.3. Приходи

Основните приходи на Фонда са от инвестиции, включващи преоценка на ценни книжа, реализирани печалби или загуби от сделки с ценни книжа, лихви от банкови влогове, депозити и лихвоносни ценни книжа, получени дивиденди.

Приходите от дивиденди се признават в печалбата или загубата в момента на възникване на правото за получаване на дивидента.

Приходите от лихви се начисляват текущо пропорционално на времевата база и чрез прилагане на метода на ефективната лихва за всички лихвоносни финансови активи.

Разликите от промените в оценката на финансовите инструменти спрямо пазарната им цена, се отчитат като текущ приход или разход от преоценки на финансови активи, отчетени по справедлива стойност в печалбата или загубата.

Разликата между отчетната стойност и продажната цена на финансовите инструменти, отчетени по справедлива стойност в печалбата или загубата, при сделки с тях, се признават като текущи приходи или разходи от операции с инвестиции.

4.4. Разходи

Разходи се признават в отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица към датата на тяхното възникване.

4.5. Инвестиционни имоти

Фондът отчита като инвестиционни имоти земя и сгради, държани с цел отдаване под наем при условия на оперативен лизинг или за увеличаване на стойността на имота, или и за двете, в съответствие с МСС 40 Инвестиционни имоти.

Инвестиционните имоти се признават като актив във финансовия отчет на Фонда само при условие, че са изпълнени следните две изисквания:

- вероятно е да бъдат получени бъдещи икономически изгоди от инвестиционните имоти;
- стойността на инвестиционните имоти може надеждно да бъде оценена.

Признаването се извършва обичайно от момента, в който всички ползи и рискове, свързани с актива са прехвърлени към Фонда.

Инвестиционните имоти се оценяват първоначално по цена на придобиване, включително разходите по сделката – например хонорари за правни услуги, данъци по прехвърляне на имота и други разходи по сделката. Текущите разходи, свързани с обслужването на актива не се включват в отчетната стойност, а се отчитат като преки разходи за инвестиционни имоти в отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица.

След първоначалното им признаване инвестиционните имоти, се отчитат като се използва моделът на справедливата стойност. Инвестиционните имоти се преоценяват на тримесечна база и се включват в отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица по пазарните им стойности. Те се определят от независими оценители с професионална квалификация и значителен професионален опит подходящи за характера и местонахождението на инвестиционните имоти, базирайки се на доказателства за пазарните условия.

Промени в справедливата стойност на инвестиционните имоти или стойността на продажбата на инвестиционния имот се отразява на реда „Нетни приходи от инвестиционни имоти“ в Отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица.

Последващите разходи, свързани с инвестиционни имоти, които вече са признати във финансовите отчети на Фонда, се прибавят към балансовата стойност на имотите, когато е вероятно Фондът да получи бъдещи икономически изгоди, надвишаващи първоначално оценената стойност на съществуващите инвестиционни имоти. Всички други последващи разходи се признават за разход в периода, в който са възникнали.

Фондът отписва инвестиционните си имоти при продажбата им или при трайното им изваждане от употреба, в случай че не се очакват никакви икономически изгоди от тяхната продажба. Печалбите или загубите, възникващи от изваждането им от употреба или продажбата им, се признават в Отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица и се определят като разлика между нетните постъпления от продажбата и балансовата стойност на актива. Приходите от наеми от инвестиционни имоти се признават в отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица в периода, за който се отнасят, независимо от начина на плащане.

4.6. Финансови инструменти

През текущата година Фондът прилага МСФО 9 Финансови инструменти (преработен през юли 2014) и свързаните последващи изменения към други МСФО, които са в сила за годишния период, започващ на 1 януари 2018. Виж бележка 3.1. относно ефекта от първоначално прилагане.

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

4.7.1. Финансови активи

Притежаваните от Фонда финансови активи включват следните категории: портфейл от финансови активи, който отговаря на дефиницията за държан за търгуване, не се държи нито за събиране на договорни парични потоци, нито за събиране на договорни парични потоци и продажба на финансови активи и кредити и вземания (включващи и паричните средства и паричните еквиваленти).

Класификация

Класификацията е в зависимост от същността и целите на финансовите активи към датата на първоначалното им признаване в отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица и включва следните категории:

Кредити и вземания, отчетени по амортизирана стойност

Кредитите и вземанията, притежавани от Фонда, са недеривативни финансови активи с фиксирани или определяеми плащания, които не се котират на активен пазар.

Финансови активи, отчетени по справедлива стойност през печалба или загуба

Средствата на Фонда се инвестират при спазване принципите за постигане на максимална доходност, ликвидност и диверсификация на финансовите активи съгласно изискванията на пенсионното законодателство и вътрешните правила за дейност на пенсионноосигурителното дружество. Те включват инвестиции в държавни ценни книжа, корпоративни ценни книжа, акции и други. Тези инвестиционни цели определят класификацията на финансовите активи във Фонда като финансови активи, които са управлявани и чиито резултати се оценяват на база справедлива стойност, не се държат нито за събиране на договорни парични потоци, нито за събиране на договорни парични потоци и продажба на финансови активи. При управлението на Фонда, Дружеството се ръководи от информацията относно справедливата стойност на финансовите активи и използва тази информация, за да оцени резултатите на финансовите активи и да взема инвестиционни решения.

Признаване и оценяване

Финансови активи, отчетени по справедлива стойност през печалба или загуба

Фондът признава финансовите инструменти, отчетени по справедлива стойност през печалба или загуба на датата на уреждане. От този момент Фондът отчита всички приходи и разходи, свързани с промяна на справедливата им стойност в отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица.

Финансовите инструменти, отчетени по справедлива стойност през печалба или загуба се отчитат по справедлива стойност при първоначално признаване, за която се приема цената им на придобиване без разходите по осъществяване на сделката. Разходите пряко свързани със сделката се признават в отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица при възникването им. Последващата оценка на тези инструменти е по справедлива стойност.

Кредити и вземания, отчетени по амортизирана стойност

Кредити и вземания се признават по справедлива стойност при първоначално признаване, за която се приема цената им на придобиване, към която се прибавят или съответно приспадат разходите пряко свързани с осъществяване на сделката.

След първоначалното им признаване, кредитите и вземанията се оценяват по амортизирана стойност, с използването на метода на ефективния лихвен процент (ЕЛП), намалена с провизията за обезценка. Амортизираната стойност се изчислява, като се вземат под внимание всякакви дисконти или премии при придобиването и такси, или разходи, които са неразделна част от ЕЛП.

Амортизацията по ЕЛП се включва във финансовите приходи в отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица. Загубите, възникващи от обезценка, се признават в отчета за промените в нетните активи като самостоятелен показател – разходи за обезценка. В края на всеки отчетен период Фондът признава коректив за загуби за очаквани кредитни загуби от вземанията и парични средства и парични еквиваленти. В края на всеки отчетен период Фондът актуализира оценката на изменението в кредитния риск на съответния финансов инструмент. Фондът оценява загубата от обезценка за финансовия инструмент на стойност, която е равна на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента, ако кредитният риск на финансовия инструмент се е увеличил значително от първоначалното признаване. Ако кредитният риск на финансовия инструмент не е значително увеличен от първоначалното признаване, Фондът оценява загубата от обезценка за дадения финансов инструмент на стойност, която е равна на очакваните кредитни загуби за 12 месеца.

При оценката за определяне на значително увеличение на кредитния риск Фондът отчита промяната в риска от настъпване на неизпълнение през очаквания срок на финансовия инструмент, а не промяната в размера на очакваните кредитни загуби. За да направи тази оценка, Фондът сравнява риска от настъпване на неизпълнение по финансовия инструмент към отчетната дата и към датата на първоначалното признаване и взема предвид разумната и аргументирана информация, достъпна без извършване на излишни разходи или усилия, която удостоверява значително увеличение на кредитния риск след първоначалното признаване. Фондът разглежда както количествена, така и качествена информация, която е разумна и подкрепяща, включително исторически опит и информация за бъдещо развитие. Следната информация се взема предвид при оценката дали кредитният риск се е увеличил значително след първоначалното признаване:

- съществуващо или очаквано значително влошаване на външния (ако е наличен) или вътрешния кредитен рейтинг на финансовия инструмент;
- значимо влошаване на външните пазарни индикатори за кредитен риск за дадения финансов инструмент, например значително увеличение на кредитния спред, цените на суап за кредитно неизпълнение за длъжника или продължителността на времето или степента, до която справедливата стойност на финансов актив е по-ниска от амортизираната му стойност;
- съществуващи или прогнозни неблагоприятни промени в бизнес, финансови или икономически условия, които се очаква да причинят значително намаляване на способността на длъжника да изпълнява задълженията си;
- съществуващо или очаквано значително влошаване на оперативните резултати на длъжника;
- значителни увеличения на кредитния риск по отношение на други финансови инструменти на същия длъжник;
- актуална или очаквана значителна неблагоприятна промяна в регулаторната, икономическата или технологичната среда на длъжника, което води до значително намаляване на способността на длъжника да изпълнява задълженията си по дълга.

Независимо от резултата от горната оценка, Фондът приема, че кредитният риск по даден финансов актив се е увеличил значително от първоначалното признаване, когато договорните плащания са просрочени с повече от 30 дни, освен ако Фондът не разполага с разумна и подкрепяща информация, която да показва друго.

Фондът редовно следи за ефективността на използваните критерии при определянето дали има значително

увеличение на кредитния риск и ги преразглежда, за да подсигури, че критериите са в състояние да идентифицират значително увеличение на кредитния риск преди сумата да стане просрочена.

Фондът счита следните обстоятелства за настъпване на неизпълнение за целите на управление на вътрешния кредитен риск

- нарушение на финансовите условия от страна на длъжника; или
- информацията, разработена вътрешно или получена от външни източници, показва, че е малко вероятно длъжникът да плати на кредиторите, включително на Фонда, изцяло (без да се отчитат обезпеченията, държани от Фонда).

Независимо от горния анализ, Фондът счита, че е настъпило неизпълнение, когато даден финансов актив е с над 90 дни просрочие, освен ако Фондът има разумна и подкрепяща информация, за да докаже, че по-голямо просрочие е по-подходящ критерий за неизпълнение.

Финансов актив е с кредитна обезценка, когато едно или повече събития оказват негативно въздействие върху оценката на бъдещите парични потоци от този финансов актив. Доказателство, че даден финансов актив е с кредитна обезценка, включва наблюдаеми данни за следните събития:

- а) значителни финансови затруднения на емитента или длъжника;
- б) нарушение на договора, като неизпълнение или събитие на просрочие;
- в) кредиторът(ите) на длъжника, по икономически или договорни причини, свързани с финансовите затруднения на длъжника, предоставя на длъжника отстъпка (и), която кредиторът(ите) не би предоставил в противен случай;
- г) става вероятно длъжникът да влезе в несъстоятелност или друга финансова реорганизация; или
- д) изчезването на активен пазар за този финансов актив поради финансови затруднения.

Измерването на очакваните кредитни загуби е функция от вероятността за неизпълнение, загубата при неизпълнение (т.е. размера на загубата при неизпълнение) и експозицията при неизпълнение. Оценката на вероятността за неизпълнение и загубата при неизпълнение се базира на исторически данни, коригирани с информация за бъдещето развитие, както е описано по-горе. Експозицията при неизпълнение за финансовите активи, се състои от брутната балансова стойност на активите към датата на отчетния период.

За финансовите активи очакваната кредитна загуба се оценява като разликата между всички договорни парични потоци, които се дължат на Фонда в съответствие с договора и всички парични потоци, които Фондът очаква да получи, дисконтирани с оригиналния ефективен лихвен процент. Фондът признава печалба или загуба от обезценка в отчета за промените в нетните активи за всички финансови инструменти със съответстваща корекция на тяхната балансова стойност в отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица.

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

Отписване

Фондът отписва финансов актив, когато договорните права към паричните потоци от финансовия актив изтекат, или когато прехвърли правата за получаване на договорните парични потоци от финансовия актив в транзакция, в която се прехвърлят всички съществени рискове и печалби от притежаването на финансовия актив. Всяко участие в прехвърлени финансови активи, което е създадено или запазено от Фонда, се признава като отделен актив или пасив.

Фондът извършва транзакция, при която прехвърля активи, признати в отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица, но запазва част или всички съществени рискове и печалби от прехвърлените активи или част от тях. Ако са запазени част или всички съществени рискове и печалби, то прехвърлените активи не се отписват от отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица. Прехвърляне на активи със запазване на част или всички съществени рискове и печалби са например сделки със заемане на ценни книжа или с ангажимент за обратно изкупуване.

При транзакции, при които Фондът нито запазва, нито прехвърля всички съществени рискове и печалби от притежаването на един финансов актив, той отписва актива, ако не запазва контрол над него. Правата и задълженията, запазени при прехвърлянето, се признават отделно съответно като активи и пасиви. При сделки, при които се запазва контрол над актива, Фондът продължава да признава актива до степента на участие, в зависимост от това доколко е изложено на промени в стойността на прехвърления актив.

Фондът отписва определени инвестиционни ценни книжа, когато бъдат определени като несъбираеми - например, когато има информация, показваща, че длъжникът е в тежко финансово затруднение и няма реалистична перспектива за възстановяване, напр. когато длъжникът е бил ликвидирани или е влязъл в производство по несъстоятелност. Отписаните финансови активи все още могат да бъдат обект на дейности по принудително изпълнение съгласно процедурите за възстановяване на Фонда, като се вземат предвид правните консултации, когато е уместно. Всички възстановени суми се отчитат в печалбата или загубата.

4.7.2. Финансови пасиви

Финансовите пасиви включват задължения към Дружеството, управляващо Фонда, задължения по репо сделки и задължения, свързани с инвестиции.

Фондът признава финансовите пасиви на датата на възникване по справедлива стойност, нетно от преките разходи по транзакцията, а последващо по амортизирана стойност. Фондът отписва финансов пасив, когато неговите договорни задължения са изпълнени, отменени или изтекат.

4.7.3. Принципи за оценка по справедлива стойност

Справедлива стойност е цена при нормална сделка за продажба на актив или за прехвърляне на пасив, която би се случила между пазарни участници към датата на оценка. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

пасив, или в случай на липса на основен пазар – на най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които Фондът задължително има достъп.

Справедливата стойност на финансовите инструменти се определя всеки ден на база пазарни котировки на цената им към края на предходния работен ден на активен пазар за този инструмент, без в нея да се включват разходите по осъществяване на сделката. Пазарът се счита за активен, ако борсовите цени са регулярни и лесно достъпни и представляват актуални и редовно осъществявани преки пазарни сделки.

Ако пазарът за даден финансов инструмент не е активен, Фондът установява справедливата стойност, използвайки ценообразуващи модели или техники на дисконтиране на паричните потоци. Избраната техника за оценка използва максимално пазарните данни, разчита възможно най-малко на специфични за Фонда оценки, включва всички фактори, които участниците в пазара биха взели предвид при определянето на цена, и е съвместима с приетите икономически методологии за ценообразуване на финансови инструменти. Данните за техниките за оценка удачно представят пазарните очаквания и измервания за факторите на риск и доходност, присъщи на финансовия инструмент.

4.7.4. Печалби и загуби от последваща оценка

Всички печалби и загуби, възникнали в резултат на промени в справедливата стойност на финансови инструменти отчетени по справедлива стойност през печалба или загуба, се признават в отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица на ежедневна база.

Основните използвани методи за преоценка са посочени по-долу, в зависимост от типа на инструмента:

Акции и права, приети за търговия на регулиран пазар

Последваща оценка на акции, търгувани на регулиран пазар в държава членка, съответно на официален пазар на фондова борса или на друг организиран пазар в трета държава, които са включени в основен индекс на съответния пазар, се извършва по:

- цена на затваряне на този пазар за предходния работен ден, обявена в борсов бюлетин или електронна система за ценова информация на финансови инструменти;
- последна цена "купува" за предходния работен ден, обявена в борсов бюлетин или електронна система за ценова информация на финансови инструменти, ако не може да се определи цена по предходната разпоредба.

Последваща оценка на акции, търгувани на регулиран пазар в държава членка, съответно на официален пазар на фондова борса или на друг организиран пазар в трета държава, извън посочените в предходната разпоредба, се извършва по по-ниската цена от:

- обявената на този пазар цена на затваряне за предходния работен ден, в случай че се осигурява непрекъсната ценова информация, от която са видни извършени

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

сделки с достатъчна честота и обем за последните три последователни месеца преди текущия месец;

- последна цена "купува" за предходния работен ден, обявена в борсов бюлетин или електронна система за ценова информация, в случай че се осигурява непрекъсната ценова информация, от която са видни извършени сделки с достатъчна честота и обем за последните три последователни месеца преди текущия месец.

При невъзможност да се приложи начинът за оценка по предходните две разпоредби, последващата оценка на акции се извършва по един от следните методи и модели:

1. метод на пазарните множители на дружества аналози чрез използване на модела на пазарните множители на дружество аналог;
2. метод на нетната балансова стойност на активите чрез използване на модела на нетната балансова стойност на активите;
3. метод на дисконтираните парични потоци чрез използване на:
 - а) модела на дисконтираните парични потоци на собствения капитал;
 - б) модела на дисконтираните парични потоци на дружеството, или
 - в) модела на дисконтираните дивиденди.

Последваща оценка на права или варианти по акции, търгувани на регулиран пазар в държава членка, съответно на официален пазар на фондова борса или на друг организиран пазар в трета държава, се извършва по по-ниската цена от цената на затваряне и последната цена "купува" за предходния работен ден, обявени в борсов бюлетин или електронна система за ценова информация.

При невъзможност да се приложи предходната разпоредба, последващата оценка на правата и вариантите се извършва по справедлива стойност, определена посредством подходящ модел, посочен в правилата на Фонда.

Прилагането на даден метод следва да се аргументира подробно, като се обоснове методиката за изчисление на цените. Когато даден избран метод престане да бъде приложим за съответната ценна книга поради липса на публична информация или когато се получат съществени отклонения в оценката, изчислена по дадения метод, спрямо справедливата ѝ стойност, се избира друг метод, който дава по-точна оценка на справедливата стойност на ценната книга.

Акции и/или дялове, издадени от колективни инвестиционни схеми

Последваща оценка на акции или дялове на предприятия за колективно инвестиране, учредени в страната, се извършва по последната определена и обявена цена на обратно изкупуване до 12 часа в деня на оценката.

- В случаите, когато не е достигнат законово определеният минимален размер на нетната стойност на активите на предприятието за колективно инвестиране, последващата оценка на издадените от него дялове се извършва по последната определена и обявена до 12 часа в деня на оценката емисионна стойност на един дял, намалена с размера на предвидените в правилата на фонда разходи по емитирането и по обратното изкупуване на един дял.

- Ако не може да се определи цена по предходните две разпоредби, последващата оценка се извършва по обявената на съответния пазар цена на затваряне за предходния работен ден, в случай че се осигурява непрекъсната ценова информация, от която са видни извършени сделки с достатъчна честота и обем за последните три последователни месеца преди текущия месец.
- В случаите, когато не могат да се приложат предходните разпоредби последващата оценка на акциите, съответно на дяловете, се извършва или по последната определена и обявена цена на обратно изкупуване, или по справедлива стойност на една акция, съответно на един дял, определена по метода на нетната балансова стойност на активите съгласно последния вписан в публичния регистър на комисията счетоводен баланс на съответното предприятие за колективно инвестиране – която от двете величини е изчислена по най-актуални данни за нетните активи на предприятието.

Последваща оценка на акции, съответно на дялове на предприятия за колективно инвестиране, учредени извън страната, се извършва по последната определена и обявена цена на обратно изкупуване до 12 ч. българско време в деня на оценката.

- Ако не може да се определи цена по реда на предходната разпоредба, последващата оценка се извършва по обявената на съответния пазар цена на затваряне за предходния работен ден, в случай че се осигурява непрекъсната ценова информация, от която са видни извършени сделки с достатъчна честота и обем за последните три последователни месеца преди текущия месец.
- В случаите, когато не могат да се приложат предходните две разпоредби, последващата оценка на акциите, съответно на дяловете, се извършва или по последната определена и обявена цена на обратно изкупуване, или по справедлива стойност, определена по метода на нетната балансова стойност на активите съгласно последния оповестен счетоводен баланс на съответното предприятие за колективно инвестиране – която от двете величини е изчислена по най-актуални данни за нетните активи на предприятието. Извън тези случаи, когато правилата на предприятието за колективно инвестиране предвиждат определени условия, при които не се осъществява обратно изкупуване на акции, съответно на дялове, последващата им оценка се извършва по последната определена и обявена нетна стойност на активите на една акция, съответно на един дял.
- Извън случаите по предходната разпоредба, когато правилата на предприятието за колективно инвестиране предвиждат определени условия, при които не се осъществява обратно изкупуване на акции, съответно на дялове, последващата им оценка се извършва по последната определена и обявена до 12 ч. българско време в деня на оценката нетна стойност на активите на една акция, съответно на един дял.

Облигации отговарящи на условията по чл. 176, ал. 1, т. 2 и 4 от Кодекса за социално осигуряване, приети за търговия на регулиран пазар

Последващата оценка на тези облигации, се извършва по:

- последна цена на сключена с тях сделка за предходния работен ден, обявена в борсов бюлетин или електронна система за ценова информация за финансови инструменти. Когато се обявява нетна цена, последващата оценка се извършва,

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

като към тази цена се прибави дължимият лихвен купон към датата, за която се отнася оценката.

- Ако не може да се определи цена по предходната разпоредба, последващата оценка се извършва по последна цена "купува" за предходния работен ден, обявена в борсов бюлетин или електронна система за ценова информация за финансови инструменти. Когато се обявява нетна цена, последващата оценка се извършва, като към тази цена се прибави дължимият лихвен купон към датата, за която се отнася оценката.
- При невъзможност да се приложат начините за оценка по предходните две разпоредби, се използва методът на дискотираните парични потоци.

Ценни книжа отговарящи на условията по чл. 176, ал. 1, т. 3, 7 и 9 от Кодекса за социално осигуряване, които не се търгуват на регулирани пазари

Последващата оценка на тези ценни книжа се извършва по метода на дискотираните парични потоци или по друг подходящ метод, посочен в Правилата на фонда.

Държавни ценни книжа, издадени и приети за търговия на регулиран пазар в страната.

Последващата оценка на тези ценни книжа се извършва по:

- последна цена на сключена с тях сделка за предходния работен ден (ден "Т"), обявена в борсовия бюлетин, към която се добавя дължимият лихвен купон за деня, за който се отнася оценката, обявен в бюлетина от ден "Т-2".
- Ако не може да се определи цена по предходната разпоредба, последващата оценка се извършва по последна цена "купува" за предходния работен ден (ден "Т"), обявена в борсовия бюлетин, към която се добавя дължимият лихвен купон за деня, за който се отнася оценката, обявен в бюлетина от ден "Т-2".
- При невъзможност да се приложат начините за оценка по предходните две разпоредби, последващата оценка се извършва по средна цена на всяка емисия за предходния работен ден на вторичния междубанков пазар. Средната цена на емисия се формира като средноаритметична от цените "купува" и "продава", обявени от не по-малко от трима първични дилъри на държавни ценни книжа, определена по начин, посочен в правилата на Фонда.
- При невъзможност да се приложат начините за оценка по предходните три разпоредби, се използва методът на съпоставими цени за ценни книжа със сходни условия за плащане, падеж и рейтинг или други общоприети методи, определени в правилата на Фонда.

4.7. Договори за продажба и обратно изкупуване на ценни книжа

Ценни книжа могат да бъдат давани под наем или продавани с ангажимент за обратното им изкупуване (репо-сделка). Тези ценни книжа продължават да се признават в отчета за нетните активи в наличност за доходи, когато всички съществени рискове и изгоди от притежаването им остават за сметка на Фонда. В този случай се признава задължение към другата страна по договора в отчета за нетните активи в наличност за доходи, когато Фондът получи паричното възнаграждение.

Аналогично, когато Фондът взима под наем или купува ценни книжа с ангажимент за обратната им продажба (обратна репо-сделка), но не придобива рисковете и изгодите от собствеността върху тях, сделките се третират като предоставени обезпечени заеми, когато паричното възнаграждение е платено. Ценните книжа не се признават в отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица.

Разликата между продажната цена и цената при обратното изкупуване се признава разсрочено за периода на договора, като се използва метода на ефективната лихва. Ценните книжа, отдадени под наем, продължават да се признават в отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица. Ценни книжа, взети под наем, не се признават в отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица, освен ако не са продадени на трети лица, при което задължението за обратно изкупуване се признава като търговско задължение по справедлива стойност и последващата печалба или загуба се включва в нетния оперативен резултат.

4.8. Парични средства и парични еквиваленти

Фондът отчита като парични средства и парични еквиваленти наличните пари в брой, парични средства по банкови сметки, депозити с оригинален срок до три месеца, краткосрочни и високоликвидни инвестиции, които са лесно обръщаеми в паричен еквивалент и съдържат незначителен риск от промяна в стойността си.

4.9. Резерв за гарантиране на минимална доходност

Универсалният пенсионен фонд създава резерви за гарантиране на минималната доходност. Резервът се създава, когато УПФ постигне с над 40 на сто по-висока доходност на годишна база за 24 месечен период от средната постигната доходност от всички универсални пенсионни фондове или превишава с 3 процентни пункта средната - което от двете числа е по-голямо. КФН публикува средната постигната доходност на всеки три месеца. Редът за определяне на размера на резерва за гарантиране на минималната доходност се определя съгласно Кодекса за социалното осигуряване и Наредба N 12 на КФН от 10.12.2003 г.

4.10. Такси

Във връзка с осъществяването на дейността по управление на Фонда от Пенсионноосигурителното дружество (ПОАД), УПФ начислява и изплаща на ПОАД следните такси върху вноските, получени от осигурените лица:

- такса в размер на 4.00%, удържана от всяка вноска;
- 0.80% инвестиционна такса, определена годишно върху стойността на нетните активи в зависимост от периода, през който са управлявани.

При прехвърляне на средства от индивидуалната партида от един универсален фонд към друг не се събира такса.

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

При прехвърляне на средства от индивидуалната партида от универсален фонд към пенсионна схема на Европейския съюз при условията на чл. 343а или 343е от КСО се събира такса в размер на 10 лева.

~~През 2017г. се събираха следните такси:~~

- ~~- такса в размер на 4.25%, удържана от всяка вноса;~~
- ~~- 0.85% инвестиционна такса, определена годишно върху стойността на нетните активи в зависимост от периода, през който са управлявани.~~
- ~~- При прехвърляне на средства от индивидуалната партида от един универсален фонд към друг не се събираше такса.~~
- ~~- При прехвърляне на средства от индивидуалната партида от универсален фонд към пенсионна схема на Европейския съюз при условията на чл. 343а или 343е от КСО се събираше такса в размер на 10 лева.~~

4.11. Данъци

Приходите на фонда не се облагат с данък по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане.

Приходите от инвестиране на активите на фонда, разпределени по индивидуалните партии на осигурените лица, не се облагат с данък по смисъла на Закона за данъците върху доходите на физически лица. Услугите по допълнителното задължително пенсионно осигуряване не се облагат по реда на Закона за данък върху добавената стойност.

5. Инвестиционни имоти

Инвестиционните имоти на Фонда включват имоти, които се държат с инвестиционна цел.

Промени в балансовите стойности, отразени в Отчета за нетните активи на разположение на осигурените лица, могат да бъдат представени както следва:

	'000 лв
Балансова стойност към 1 Януари 2017 г.	39 950
Новопридобити активи	10 675
Продадени активи	(4 831)
Нетна печалба от промяна в справедлива стойност	344
Балансова стойност към 31 Декември 2017 г.	<u>46 138</u>
Новопридобити активи	13 251
Продадени активи	(4 950)
Нетна загуба от промяна в справедлива стойност	(8)
Балансова стойност към 31 Декември 2018 г.	<u>54 431</u>

Следните суми, свързани с инвестиционните имоти, са отразени в Отчета за промените в нетните активи на разположение на осигурените лица:

	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Приходи от наеми	560	301
Други приходи от инвестиционни имоти	3	32
Преки оперативни разходи	(424)	(301)
Нетна промяна в справедливата стойност	(8)	344
Приходи от продажба на инвестиционни имоти	250	51
	381	427

Оценъчните техники, приложени при определянето справедливата стойност на инвестиционните имоти на Фонда съответстват на ниво 3 от въведената с МСФО 13 Йерархия на справедливите стойности по отношение на всички финансови и нефинансови активи и пасиви, попадащи в обхвата на стандарта. Справедливата стойност се определя на база изготвени оценки от независими оценители при претегляне на различните оценителски методи в зависимост от вероятността за сбъждане на заложените хипотези при прилагане на въведената от МСФО 13 презумпция за определяне на справедливата стойност на база на пазарните очаквания за максимизиране на стойността на актива в зависимост от употребата му.

Техники за оценяване и значими ненаблюдаеми входящи данни

Следната таблица представя техниките за оценяване, използвани при оценяването на справедливите стойности на Ниво 3, както и използваните значими ненаблюдаеми входящи данни/

Техника за оценяване	Значими ненаблюдаеми входящи данни	Взаимовръзка между ключови ненаблюдаеми входящи данни и справедлива стойност
1/ Метод на сравнителни те-аналози	Ко - Коефициент за офертност Кпл - Коефициент за площ. Кф - коефициент за функционалност; Кс - коефициент за състояние; Кп - коефициент за пазарна реализация Кич - Коефициент за идеални части земя Км - коефициент за местоположение;	При повишаване на коефициентите се повишава и пазарната стойност на имота
2/ Метод на приходната стойност	Кф – коефициент за функционалност; Км – коефициент за местоположение; Кс – коефициент за състояние; Кп – коефициент за пазарна реализация;	При повишаване на коефициентите се повишава и пазарната стойност на имота
3/ Разходен метод	К - псп -Коефициент на пазарна стойност на производствени разходи /разходи за строителство/ за единица площ Кцк - Коефициент за ценови нива Кс – коефициент за състояние;	При повишаване на коефициентите се повишава и пазарната стойност на имота

Инвестиционните имоти към 31.12.2018 г са както следва:

- Земи 21 884 хил.лв
- Сгради 32 547 хил. лв.

Инвестиционните имоти са представени във финансовите отчети на Фонда като е използван Модел на справедливата стойност -- оценка на пазарната стойност на имотите към 31.12.2018 г., изготвена от независим оценител, притежаващ правоспособност за извършване на оценка на недвижими имоти съгласно Закона за независимите оценители.

6. Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата

	Пояснение	2018 ‘000 лв	2017 ‘000 лв
Акции и права		165 470	134 023
Акции и права на емитенти от България		122 535	110 484
Акции и права на емитенти от чужбина		42 935	23 539
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове		162 093	138 443
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове от България		159 001	136 876
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове на емитенти от чужбина		3 092	1 567
Други дългови ценни книжа		213 104	162 110
Корпоративни облигации		165 399	113 405
Корпоративни облигации на емитенти от чужбина		47 705	48 705
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата, от държави-членки или държави, посочени в наредба на КФН, от трети страни и техните централни банки	6.1.	474 254	472 586
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата		177 125	180 696
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави-членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ		226 309	230 438
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни		70 820	61 452
		1 014 921	907 162

Ценните книжа отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, представени по видове валути са:

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Ценни книжа по справедлива стойност в лева	340 800	275 086
Ценни книжа по справедлива стойност в евро	553 793	533 372
Ценни книжа по справедлива стойност в долари	118 594	98 704
Ценни книжа по справедлива стойност в нова румънска лея	1 734	-
	1 014 921	907 162

Представените по-долу стойности към 31 декември 2018 г. на ценните книжа, държани за търгуване, са определени посредством използване на пазарни котировки на тези книжа. При липса на котирани цени на активен пазар за определяне на справедливите стойности на някои от дълговите ценни книжа са приложени техники за оценка, които са представени в пояснение 6.3.

6.1. Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата, от държави-членки или държави, посочени в Наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ, трети страни и техните централни банки.

	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Дългови ценни книжа издадени или гарантирани от държавата	177 125	180 696
Дългови ценни книжа издадени или гарантирани от държави-членки или държави посочени в Наредба на КФН и техните централни банки, ЕЦБ и/или ЕИБ	226 309	230 438
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни и техните централни банки	70 820	61 452
	474 254	472 586

6.1.1. Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата

Емисия	Лихвен процент	Падеж	Вид валута	Номинал	Справедлива стойност 31.12.2018 '000 лв
BG2040114212	3.000%	12.02.2021	EUR	46 108 807	97 037
XS1208855616	2.000%	26.03.2022	EUR	14 800 000	31 231
BG2040113214	3.500%	16.01.2020	EUR	7 682 998	15 843
XS1382693452	1.875%	21.03.2023	EUR	6 735 000	14 305
BG2040210218	5.750%	29.09.2025	EUR	4 500 000	11 879
XS1208855889	2.625%	26.03.2027	EUR	1 650 000	3 625
BG2040010212	5.000%	13.07.2020	BGN	1 574 075	1 737
BG2040014214	4.000%	15.07.2024	BGN	1 200 000	1 468
					177 125

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

6.1.2. Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави-членки или държави, посочени в Наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ

Емисия	Държава	Лихвен процент	Падеж	Вид валута	Номинал	Справедлива стойност 31.12.2018 '000 лв
XS1060842975	Румъния	3.625%	24.04.2024	EUR	8 000 000	18 103
US298785FM34	Люксембург	4.000%	16.02.2021	USD	9 500 000	16 922
XS1312891549	Румъния	2.750%	29.10.2025	EUR	7 000 000	14 780
XS0282701514	Полша	4.500%	18.01.2022	EUR	6 250 000	14 414
XS0485991417	Литва	7.375%	11.02.2020	USD	7 750 000	14 208
US731011AR30	Полша	6.375%	15.07.2019	USD	6 750 000	12 101
US676167BL26	Австрия	2.375%	01.10.2021	USD	6 830 000	11 640
XS1330975977	Унгария	2.375%	08.12.2021	EUR	5 200 000	10 656
XS0954674312	Унгария	6.250%	21.10.2020	USD	5 695 000	10 227
XS0961637542	Хърватия	6.000%	08.05.2020	EUR	4 650 000	10 028
SI0002102984	Словения	4.625%	09.09.2024	EUR	4 000 000	9 822
US676167BQ13	Австрия	1.875%	20.01.2021	USD	5 400 000	9 158
XS1420357318	Румъния	2.875%	26.05.2028	EUR	4 500 000	8 945
US298785GJ95	Люксембург	3.250%	29.01.2024	USD	5 000 000	8 852
XS1599193403	Румъния	2.375%	19.04.2027	EUR	4 300 000	8 509
XS1129788524	Румъния	2.875%	28.10.2024	EUR	3 500 000	7 489
XS1115429372	Унгария	4.000%	30.01.2020	USD	3 200 000	5 556
XS0863522149	Латвия	2.750%	12.01.2020	USD	3 000 000	5 150
XS1117298916	Хърватия	3.000%	11.03.2025	EUR	2 050 000	4 411
XS1713462668	Хърватия	2.700%	15.06.2028	EUR	2 000 000	4 005
US857524AB80	Полша	5.000%	23.03.2022	USD	2 150 000	3 910
XS1501554874	Латвия	0.375%	07.10.2026	EUR	2 000 000	3 755
XS0525827845	Хърватия	6.625%	14.07.2020	USD	2 000 000	3 655
XS0847086237	Словения	5.500%	26.10.2022	USD	2 000 000	3 651
US676167BX63	Австрия	3.125%	07.11.2023	USD	1 600 000	2 791
XS1696445516	Унгария	1.750%	10.10.2027	EUR	900 000	1 787
XS0638326263	Латвия	5.250%	16.06.2021	USD	1 000 000	1 784
						226 309

6.1.3. Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни или техните централни банки

Емисия	Държава	Лихвен процент	Падеж	Вид валута	Номинал	Справедлива стойност 31.12.2018 '000 лв
XS1205717702	Черна Гора	3.875%	18.03.2020	EUR	10 000 000	20 581
XS1300502041	Албания	5.750%	12.11.2020	EUR	9 130 000	19 318
XS1877938404	Албания	3.500%	09.10.2025	EUR	7 700 000	15 072
XS1377508996	Черна Гора	5.750%	10.03.2021	EUR	5 600 000	12 296
XS1807201899	Черна Гора	3.375%	21.04.2025	EUR	1 800 000	3 553
						70 820

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

7. Вземания

	2018 ‘000 лв	2017 ‘000 лв
Вземания, свързани с инвестиции, брутно	40 434	33 013
Обезценка от предходни години	(8 822)	(6 313)
Загуба от обезценка	(1 215)	(2 509)
Върнати / Отписани суми	88	-
Възстановяване на загуба от обезценка	552	88
Вземания, свързани с инвестиции, нетно от обезценки	31 037	24 279
Други вземания	1	1
Вземания свързани с данъци	596	482
	31 634	24 762

Към 31.12.2018 г. вземанията, свързани с инвестиции включват:

	Бруто ‘000 лв	Обезценка ‘000 лв	Нето ‘000 лв
Вземания по репо сделки	17 600	-	17 600
Вземания за лихви и главници по облигации	22 104	(9 371)	12 733
Вземания за дивиденди	249	(26)	223
Вземания свързани с инвестиционни имоти	31	-	31
Вземания по записани акции	450	-	450
Общо	40 434	(9 397)	31 037

Ръководството на Дружеството е оценило, че няма ефект от първоначалното прилагане на МСФО 9 по отношение на обезценката на вземания на Фонда на 1 януари 2018, съответно не е отчетен ефект и не са оповестени преизчислени начални салда.

Вземанията, свързани с инвестиции по нива на обезценка към 31 декември 2018:

	Ниво 1 ‘000 лв.	Ниво 2 ‘000 лв.	Ниво 3 ‘000 лв.	Общо ‘000 лв.
Вземания, свързани с инвестиции				
Вземания по репо сделки	17 600	-	-	17 600
Вземания по лихви и главници по облигации	-	5 454	16 650	22 104
Вземания по записани акции	450	-	-	450
Вземания по дивиденди	-	249	-	249
Вземания по имоти	31	-	-	31
Общо вземания, свързани с инвестиции, брутно	18 081	5 703	16 650	40 434
Обезценка	-	(58)	(9 339)	(9 397)
Общо вземания, свързани с инвестиции, нетно	18 081	5 645	7 311	31 037

Обезценка – Вземания, свързани с инвестиции по амортизирана стойност	Ниво 1 Очаквана кредитна загуба за период от 12 месеца	Ниво 2 Очаквана кредитна загуба за целия живот на актива	Ниво 3 Очаквана кредитна загуба за целия живот на актива	Общо
Обезценка към 01.01.2018	-	(152)	(8,582)	(8,734)
Промени				
Преход към ниво 1	-	-	-	-
Преход към ниво 2	-	-	-	-
Преход към ниво 3	-	-	-	-
Увеличения поради промяна на кредитния риск	-	(458)	(851)	(1 309)
Намаление поради промяна на кредитния риск	-	552	94	64
Отписани вземания	-	-	-	-
Промени от изменения, различни от отписвания	-	-	-	-
Нови финансови активи - придобити или закупени	-	-	-	-
Отписани Финансови активи	-	-	-	-
Обезценка към 31.12.2018		(58)	(9,339)	(9,397)

Вземания, свързани с инвестиции по амортизирана стойност	Ниво 1 Очаквана кредитна загуба за период от 12 месеца	Ниво 2 Очаквана кредитна загуба за целия живот на актива	Ниво 3 Очаквана кредитна загуба за целия живот на актива	Общо
Брутна балансова стойност към 01.01.2018	13,687	2,587	16,739	33,013
Промени в брутната балансова стойност				
Преход към ниво 1	-	-	-	-
Преход към ниво 2	-	-	-	-
Преход към ниво 3	-	-	-	-
Промени от изменения, различни от отписвания	(13,687)	(2,598)	(94)	(16,379)
Нови финансови активи - придобити или закупени	18,081	5,714	-	23,795
Отписани Финансови активи	-	-	-	-
Отписани вземания	-	-	5	5
Други промени	-	-	-	-
Балансова стойност към 31.12.2018	18,081	5,703	16,650	40,434

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

8. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства включват следните компоненти:

	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Парични средства по разплащателни сметки	7 003	37 449
	7 003	37 449

Изходящи парични потоци, свързани със средства на осигурени лица, в размер на 31 283 х. лв. са били прихванати срещу входящи парични потоци на осигурени лица на база протоколи между фондовете.

9. Нетни активи на разположение на осигурените лица

	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Индивидуални партии	1 086 695	994 921
Резерв за гарантиране на минимална доходност	1 043	1 042
Нетни активи в наличност за доходи към края на периода	1 087 738	995 963

Изменението на нетните активи на разположение на осигурените лица е резултат от:

	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Към началото на периода	995 963	877 080
Постъпили осигурителни вноски и лихви от НАП	120 448	110 430
Средства на лица възобновили осигуряването си в УПФ по реда на чл. 124а от КСО	128	83
Постъпили суми от пенсионни фондове управлявани от други ПООД	36 065	36 868
Възстановени суми от НОИ	-	1
Общо увеличение от осигурителни вноски	156 641	147 382
Доход от инвестиране средствата на фонда	9 251	35 191
4.00% такса за обслужване	(4 818)	(4 894)
0.80% инвестиционна такса	(8 298)	(7 898)
Средства за изплащане на наследници на осигурени лица и на осиг. Лица поради инвалидизиране	(1 985)	(1 453)
Преведени суми на осигурени лица преминали в други пенсионни фондове	(48 057)	(44 566)
Преведени суми на осигурени лица към схеми на ЕС, на ЕЦБ или на ЕИБ	(3)	-
Средства на лица променили осигуряването си по реда на чл. 45 от КСО	(10 918)	(5 045)
Прехвърлени средства в пенсионен резерв	(38)	(34)
Общо намаление свързано с осигурителни вноски	(74 117)	(63 690)
Към края на периода	1 087 738	995 963

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

Осигурителни вноски	2018	2017
	% от вноската	% от вноската
За сметка на осигурителя	56	56
За сметка на осигуреното лице	44	44
	100	100

Осигурителни договори

Към 31.12.2018 г. Фондът е изплатил 1 693 хил. лв. на наследници поради смърт на осигурените лица и 292 хил. лв. еднократно на осигурени лица при настъпил осигурителен случай- трайнонамалена работоспособност над 89.99%.

10. Задължения свързани с инвестиции

Задълженията, свързани с инвестиции към 31.12.2018 г. са в размер на 14 086 хил. лв. и представляват:

- задължения по репо сделка с АБВ Инвестиции ЕООД 13 559 хил. лв.;
- задължения по заявено участие в увеличението на капитала на Холдинг Варна АД 450 хил. лв
- получени аванси и гаранционни депозити за наеми на инвестиционни имоти в размер на 75 хил. лв.;
- Задължение по комисионни към ИП Капман 2 хил.лв.

11. Удръжки и такси за ПОАД

Видове такси	Размер на таксите съгласно Правилника на Фонда	2018	2017
		Стойност на таксата '000 лв	Стойност на таксата '000 лв
Такса за обслужване на дейността	4.00% от вноските	4 818	4 694
Инвестиционна такса	0.80% от нетните активи	8 298	7 898
		13 116	12 592

12. Сделки със свързани лица

Свързаните лица на Фонда включват ПОАД „ЦКБ – Сила“, предприятията с контролно участие в ПОАД ЦКБ-Сила и всички дружества в групата „Химимпорт“ АД.

Предприятия с контролно участие в Дружеството са:

- 50,04 % от акциите на ПОАД „ЦКБ-Сила“ АД се притежават от „ЦКБ Груп“ ЕАД и
- 25,24 % се притежават пряко от „Инвест Кепитъл“ АД.

Свързани лица са всички дружества в групата „Химимпорт“ АД, защото са под общ контрол на „Инвест Кепитъл“ АД.

12.1. Сделки с ПОАД „ЦКБ – Сила“

Видове такси	Такси от осигурителни вноски '000 лв	Инвести-ционна такса върху актива '000 лв	Общо '000 лв
Към 31.12.2017 г.	205	712	917
Преведени към ПОАД	(5 023)	(8 278)	(13 301)
Начисления към ПОАД	4 818	8 298	13 116
Към 31.12.2018 г.	-	732	732

12.2. Разчети с ПОАД „ЦКБ – Сила“

	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Задължения за: - инвестиционна такса	732	917
	<u>732</u>	<u>917</u>

13. Печалби от финансови активи, отчетани по справедлива стойност в печалбата или загубата, нетно

	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Приходи от лихви	26 290	25 524
Разходи за лихви	(3)	(7)
Приходи от дивиденди	2 712	3 623
Печалба от промяна в справедливата стойност	271 770	289 728
Загуба от промяна в справедливата стойност	(296 597)	(269 015)
Нетни печалби/ (загуби) от оценка на финансови активи по справедлива стойност в печалбата или загубата	(24 827)	20 713
Печалба от продажба на финансови активи	785	1 329
Загуба от продажба на финансови активи	(146)	(152)
Платени комисионни на инвестиционни посредници	(160)	(135)
Нетни печалби от сделки с финансови активи	479	1 042
Положителни валутно-курсови разлики	53 478	41 320
Отрицателни валутно-курсови разлики	(48 581)	(55 021)
Нетна печалба/ (загуба) от валутна преоценка	4 897	(13 701)
	<u>9 548</u>	<u>37 194</u>

14. Безналични сделки

През представените отчетни периоди Фондът не е осъществил инвестиционни и финансови сделки, при които не са използвани пари или парични еквиваленти и които не са отразени в отчета за паричните потоци.

15. Условни активи и пасиви

През периода Фондът няма условни активи или пасиви и няма предявени към него правни искиове.

16. Политика по управление на риска

16.1. Рискове, свързани с финансовите инструменти

Фондът набира парични средства от осигурените лица, които се управляват от ПОАД в съответствие с Правилата за дейността на Фонда и изискванията на пенсионното законодателство. Тези парични средства се инвестират съгласно утвърдената от ПОАД инвестиционна политика на Фонда. Вследствие на използването на финансови инструменти Фонда е изложен на различни видове риск, които ПОАД управлява. Най-значимите финансови рискове, на които е изложен Фонда са пазарен риск, кредитен риск и ликвиден риск.

Рискът в дейността по управлението на портфейла на Фонда е свързан с възможността фактическите постъпления от дадена инвестиция да не съответстват на очакваните.

Спецификата при управлението на портфейли на пенсионни фондове извежда необходимостта от прилагането на адекватни системи за навременното идентифициране и управление на различните видове риск като от особено значение са процедурите за управление на рисковете, механизмите за поддържането им в приемливи граници, оптимална ликвидност и диверсификация на портфейла.

Управлението на риска във Фонда, се извършва от ПОАД и се подчинява на принципа на централизираността и е структурирано според нивата на компетенции както следва:

- Управителен съвет - определя допустимите нива на риск в рамките на възприетата стратегия за развитие;
- Изпълнителни директори - контролират процеса на одобрение и прилагане на адекватни политики и процедури в рамките на приетата стратегия за управление на риска;
- Риск мениджър - извършва оперативно дейността по измерване, мониторинг, управление и контрол на рисковете при управлението на портфейла на Фонда.

Дейността по управлението на рисковете се извършва ежедневно, като се спазват всички нормативни изисквания и вътрешните правила за управление на риска. При оценката на риска се прилагат подходящи измерители, като стойностите им се анализират ежедневно и се следят ограниченията и действащите лимити.

Основен риск за дейността на Фонда е понижаване на пазарните цени на притежаваните финансови инструменти, които към 31 декември 2018 г. са 91.60% от

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

активите на Фонда. Негативното развитие на този риск би довело до отчитане на загуби от последваща оценка и съответното намаляване на нетната стойност на активите.

Друг основен риск на който е изложен Фондът е лихвеният риск. Предвижданията на ръководството на ПОАД е, че в краткосрочен и средносрочен план няма да бъде наблюдавано понижение на лихвените равнища.

Инвестициите във Фонда са изложени на нисък валутен риск поради факта, че повечето активи, притежавани от Фонда, са деноминирани основно в лева и евро, а 10.81% са деноминирани в USD и 0.16% в RON.

Международната рейтингова агенция S&P Global Ratings потвърди дългосрочния и краткосрочния кредитен рейтинг на България в чуждестранна и местна валута на BBB-/A-3. Перспективата пред рейтинга също се потвърждава и остава положителна. В обобщения коментар на S&P Global Ratings се казва, че паричните условия в България продължават да се подобряват, нарастването на кредитите подкрепя растежа и страната постига напредък по присъединяването си към Валутния механизъм II (ERM II).

Международната рейтингова агенция Fitch потвърди дългосрочния и краткосрочния кредитен рейтинг на България на ниво BBB в чуждестранна и местна валута със стабилна перспектива. Оценката на рейтинга е подкрепена от стабилните външни и публични финанси, както и надеждната политическата рамка за поетапно присъединяване към Еврозоната.

Според вижданията на ПОАД Фондът е редуцирал кредитния риск на портфейла при спазване на изискванията на Глава Четирнадесета на Кодекса за социално осигуряване (КСО) с цел увеличаване на дела на инвестициите (дялови и дългови) във финансови инструменти, издадени от емитенти от държави – членки, държави, посочени в Наредба 29 на Комисията за финансов надзор и други чуждестранни емитенти, разрешени от Кодекса за социално осигуряване.

Към 31 декември 2018 г. делът на инвестициите (дялови и дългови) във финансови инструменти, издадени от емитенти от държави – членки, държави, посочени в Наредба 29 на Комисията за финансов надзор и други чуждестранни емитенти, разрешени от Кодекса за социално осигуряване възлиза на 40.31% от финансовите активи отчитани по справедлива стойност в печалбата и загубата. Подробна информация за финансовите активи издадени от емитенти от държави – членки, държави, посочени в Наредба 29 на Комисията за финансов надзор и други чуждестранни емитенти, разрешени от Кодекса за социално осигуряване е посочена в пояснение 6.

Според вижданията на ПОАД Фондът е редуцирал кредитния риск (риск от невъзможност на издателя на ценни книжа да изпълни своите парични задължения) до минималното чрез извършвания кредитен анализ, диверсификацията на инвестициите, наблюденията на събитията и тенденциите в икономическите и политическите условия. Въпреки това няма сигурност, че тези действия ще предотвратят загуби възникнали от кредитен риск.

От началото на дейността си Фондът не е сключвал хеджиращи сделки чрез деривативни финансови инструменти.

Пазарният риск, на който е изложен Фонда вследствие на използването на финансови инструменти, е риск по-конкретно свързан с риск от промени във валутния курс лихвен риск и ценови риск

16.1.1. Анализ на пазарния риск

Всички търгуеми финансови инструменти са изложени на пазарен риск, който представлява рискът от повишаване или намаляване на тяхната пазарна стойност в следствие на бъдещи промени в пазарните условия. Финансовите инструменти се оценяват по справедлива стойност и всички промени в пазарните условия се отразяват директно в Отчета за нетни активи на разположение на осигурените лица.

Притежаваните от Фонда финансови инструменти се управляват, отчитайки променящите се пазарни условия. Експозициите към пазарен риск се управляват в съответствие с утвърдените лимити, съобразени с изискванията на пенсионното законодателство. За намаляване на пазарния риск ПОАД се стреми максимално да диверсифицира инвестициите в портфейла спрямо определен икономически сектор, икономическа структура или емитент.

За периода от създаване на Фонда до 31 декември 2018 г., предвид характера, структурата и обема на инвестициите, не е преценено като необходими и целесъобразно извършването на хеджиране на риска чрез използване на деривативни финансови инструменти.

За избягване на риска от концентрация, ПОАД се стреми да спазва заложените ограничения за инвестиране на активите на Фонда.

16.1.2. Валутен риск

Фондът е изложен на валутен риск при сключването на сделки в чуждестранна валута. Към датата на приемане на финансовия отчет България продължава да има фиксиран курс към еврото, което премахва в значителна степен валутния риск. Такъв риск би възникнал при промяна на нормативно определения курс 1 евро към 1.95583 лв., за което ПОАД не разполага с информация.

Валутният риск се измерва чрез количествено определяне на нетната експозиция към всяка валута различна от Лев и Евро като процент от нетните активи на Фонда. Към 31 декември 2018г. нетната експозиция в щатски долари и румънски лей е 11.17% от нетните активи на Фонда.

За да намали валутния риск Фондът следи паричните потоци, които не са в български лева. Политиката по управление на валутния риск, осъществявана от ПОАД, е да не се извършват значителни операции и да не се поддържат отворени позиции в чуждестранна валута различна от евро, поради което и нетните валутните курсови разлики са незначителни.

Финансовите активи, които са деноминирани в чуждестранна валута и са преизчислени в български лева, са както следва:

31.12.2018 г.	Позици и в лева '000 лв	Позиции в евро '000 лв	Позиции в щ.д. '000 лв	Позиции в др. валути '000 лв	Общ '000 лв
Парични средства в каса и банка	3 570	2 217	1 216	-	7 003
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата	3 205	173 920	-	-	177 125
Корпоративни облигации	60 918	104 481	-	-	165 399
Корпоративни облигации на емитенти от чужбина	-	44 127	3 578	-	47 705
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни или техните централни банки	-	70 820	-	-	70 820
Акции и права	122 535	-	-	-	122 535
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове	154 142	2 961	1 898	-	159 001
Акции и права на емитенти от чужбина	-	39 422	3 513	-	42 935
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове на емитенти от чужбина	-	1 358	-	1 734	3 092
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	-	116 704	109 605	-	226 309
Инвестиционни имоти	54 431	-	-	-	54 431
Вземания	20 166	11 462	6	-	31 634
Общо активи	418 967	567 472	119 816	1 734	1 107 985

31.12.2017 г.	Позиции в лева '000 лв	Позиции в евро '000 лв	Позиции в щ.д. '000 лв	Общо '000 лв
Парични средства в каса и банка	8 239	26 510	2 700	37 449
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата	1 817	178 879	-	180 696
Корпоративни облигации	31 166	82 239	-	113 405
Корпоративни облигации в чужбина	-	48 705	-	48 705
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни	-	61 452	-	61 452
Акции и права	110 484	-	-	110 484
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми	131 619	3 135	2 122	136 876
Акции и права в чужбина	-	21 763	1 776	23 539
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми в чужбина	-	1 567	-	1 567
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки	-	135 632	94 806	230 438
Инвестиционни имоти	46 138	-	-	46 138
Вземания	14 310	10 450	2	24 762
Общо активи	343 773	570 332	101 406	1 015 511

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

16.1.3. Лихвен риск

Фондът не използва кредитно финансиране за дейността си, поради което пасивите на Фонда не са изложени на лихвен риск.

Дейностите по управление на риска имат за цел оптимизирането на нетния доход от лихви при дадени пазарни лихвени равнища в съответствие с бизнес стратегиите на ПОАД. Процедурите по управление на лихвения риск се прилагат от гл.т. на чувствителността на Фонда спрямо промени в лихвените равнища.

Лихвеният риск се наблюдава и измерва чрез следните количествени методи – дюрация и рискова премия. Дюрацията е основната мярка за чувствителността на един инструмент към изменение на нивото на лихвените проценти. ПОАД използва метода на модифицираната дюрация да измери лихвения риск, свързан с всеки инструмент, базиран на лихвен процент като облигации, лихвени суапи, фючърси, базирани на лихвени проценти, и фючърси базирани на облигации. Рисковата премия е разликата между доходността до падеж на корпоративна, общинска, или ипотечна облигация и доходността до падеж на ДЦК със сходен падеж. ПОАД анализира нивото на рисковата премия и нейното съответствие с кредитния рейтинг на емитента.

Действителният ефект зависи от множество фактори, които включват промените в лихвения процент, породени от чувствителността спрямо различните периоди или валути.

При нарастване на лихвите с 1.0% стойността на портфейла от дългови ценни книжа се понижава с 24 154 хил. лв.

Дюрацията на дълговите ценни книжа на Фонда е 3.80. Модифицираната дюрация на дълговите ценни книжа на Фонда е 3.51.

В следващата таблица е показана информация за номиналните лихвени проценти на активите на Фонда:

31.12.2018 г.	Лихвен процент	Лихвоносни '000 лв	Безлихвени '000 лв	Общо '000 лв
Парични средства в каса и банка	по тарифа	7 003	-	7 003
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата	от 1.875% до 5.750%	177 125	-	177 125
Корпоративни облигации	от 3.500% до 8.000%	165 399	-	165 399
Корпоративни облигации на емитенти от чужбина	от 4.000% до 5.875%	47 705	-	47 705
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни или техните централни банки	от 3.375% до 5.750%	70 820	-	70 820
Акции и права	-	-	122 535	122 535
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове	-	-	159 001	159 001
Акции и права на емитенти от чужбина	-	-	42 935	42 935
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове на емитенти от чужбина	-	-	3 092	3 092
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки	от 0.375% до 7.375%	226 309	-	226 309
Инвестиционни имоти	-	-	54 431	54 431
Вземания	7.000%	17 600	14 034	31 634
Общо активи		711 961	396 028	1 107 989

31.12.2017 г.	Лихвен процент	Лихвоносни '000 лв	Безлихвени '000 лв	Общо '000 лв
Парични средства в каса и банка	по тарифа	37 449	-	37 449
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата	от 1.875% до 5.000%	180 696	-	180 696
Корпоративни облигации	от 4.150% до 9.000%	113 405	-	113 405
Корпоративни облигации в чужбина	от 4.000% до 6.500%	48 705	-	48 705
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни	от 3.875% до 5.750%	61 452	-	61 452
Акции и права	-	-	110 484	110 484
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми	-	-	136 876	136 876
Акции и права в чужбина	-	-	23 539	23 539
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми в чужбина	-	-	1 567	1 567
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки	от 0.375% до 7.375%	230 438	-	230 438
Инвестиционни имоти	-	-	46 138	46 138
Вземания	7.000%	13 687	11 075	24 762
Общо активи		685 832	329 679	1 015 511

Фондът не притежава финансови инструменти с плаващ лихвен процент към края на 2018.

16.1.4. Ценови риск

Основния ценови риск, на който е изложен Фондът, е свързан с инвестициите в капиталови ценни книжа. Справедливата стойност на тези финансови инструменти се влияе от промени в пазарните равнища на съответните ценни книжа, което от своя страна рефлектира върху доходността на Фонда.

ПОАД измерва ценовия риск на инвестициите чрез приложимия за съответния пазар количествен метод - историческа волатилност, измерена чрез стандартно отклонение за период един месец. При невъзможност за прилагане на този метод се използва стандартното отклонение на индексите на регулираните пазари, на които се търгуват дадени акции, като заместител при цялостния анализ на портфейлите.

Стандартното отклонение на Фонда за 2018 година е 1,87%.

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

16.1.5. Анализ на кредитния риск

При управление на кредитния риск ПОАД наблюдава риска от неизпълнение на ангажименти от страна на контрагенти при операции с финансови инструменти.

При наблюдението на рисковите експозиции се отчитат колебанията в справедливата стойност на финансовите инструменти. През разглеждания период кредитният риск при някои от компаниите-емитенти на ценни книжа, в които са инвестирани средства на осигурените лица, е висок. Налице са, както ликвидни проблеми, които възпрепятстват нормалното погасяване на дължимите лихви и/или главници по издадените облигации, така и влошени финансови показатели, отнасящи се до рентабилността и финансовата задължнялост на емитентите. Общо дълговите ценни книжа представляват 62.04% от активите, като 55.06% от тях са обезпечени с недвижим имот или застраховка и 6.98% необезпечени. Финансовото състояние на длъжниците се анализира на база на текущите им финансови отчети, друга достъпна за кредиторите информация, както и посредством директни срещи с ръководствата на компаниите емитенти с цел изясняване на перспективите пред тях и възможностите за погасяване на задълженията. За разглеждания период кредитният риск за управлявания портфейл като цяло е нисък, предвид обстоятелството, че въпросните проблемни емисии заемат относително нисък дял в него (под 1%). Фондът се стреми да ограничава кредитния риск чрез осъществяване на сделки приоритетно с контрагенти, притежаващи висок кредитен рейтинг, а когато е необходимо изисква и адекватни обезпечения. В случай на необходимост се предприемат всички законови мерки с цел да се защитят в максимална степен интересите на осигурените лица. През 2018 г. бяха извършени обезценки на определени активи. С оглед спазване на принципа на предпазливост и отразяване на вярното и точно състояние на активите и пасивите на УПФ „ЦКБ- Сила“ беше направена оценка на възстановимата стойност на вземанията от емитенти на облигации, в резултат на която са отчетени разходи за обезценка на просрочени вземания в размер на 1 215 хил. лв. за 2018 г. и отразени приходи от обръщане на обезценки на събрани вземания в размер на 552 хил. лв.

Обезпеченията по просрочените вземания ниво 3 са както следва:

Емитент	Емисия	Общ размер на емисията (в хил. лв.)	Размер на вземането на фонда/ (в хил. лв.)	Размер на вземането, нетно от обезценка	Кратко описание на обезпечението
Хлебни Изделия АД	BG2100011084	11 735	633	0	Недвижими имоти и машини
Бросс Холдинг АД	BG2100032084	11 248	1 202	0	Недвижими имоти
ТЦ ИМЕ	BG2100022099	29 337	8 039	3 618	Недвижими имоти
ХЕЛТ ЕНД УЕЛНЕС АДСИЦ	BG2100005094	29 337	6 775	3 692	Недвижими имоти

През 2018 г. са реструктурирани следните емисии ценни книжа:

Астерион България АД

- Променя условията и параметрите на емисия облигации с ISIN BG2100006092, издадена от Астерион България АД, както следва:

- Удължава срока на облигационния заем с 60 месеца, а именно: до 14.04.2024 г. (дата

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

на окончателен падеж на емисията);

- Изплащане на 1 500 000 евро от главницата до 14.10.2023 г. (включително) и едно последно главнично плащане в размер на 3 200 000 евро на 14.04.2024 г.;

- За новия срок на облигационния заем, респективно от 14.04.2019 г. до 14.04.2024 г., лихвеният купон се определя на 5.25 % на годишна база;

Старком холдинг АД

- Дата на падеж: 15.04.2026 г.;

- Крайна дата за търговия: 06.04.2026 г.;

- Лихвен процент по емисията: 4.15 %;

- Лихвена конвенция: Actual/365L;

- Погасяване на заема: чрез амортизиране;

- Начин на амортизация: Плащането на главницата е на вноски, като последната съвпада с падежа на емисията;

Кредитният риск относно пари и парични еквиваленти се счита за несъществен, тъй като контрагентите са банки с добра репутация и висока външна оценка на кредитния рейтинг. Средствата по разплащателни сметки на фонда в размер на 7 003 хил. лв. са депозирани в ОББ АД.

Кредитният рейтинг на инвестициите на Фонда е представен в следващата таблица:

Ценна книга	Емисия	Рейтинг	Рейтингова агенция
ДЦК	BG2040114212	BBB-	S&P
ДЦК	XS1208855816	BBB-	S&P
ДЦК	BG2040113214	BBB-	S&P
ДЦК	XS1382893452	BBB-	S&P
ДЦК	BG2040210218	BBB-	S&P
ДЦК	XS1208855889	BBB-	S&P
ДЦК	BG2040010212	BBB-	S&P
ДЦК	BG2040014214	BBB-	S&P
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1060842975	BBB-	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	US298785FM34	AAA	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1312891549	BBB-	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS0282701514	A-	S&P
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS0485991417	A-	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	US731011AR30	A-	S&P
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	US676167BL26	AA+	S&P

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

Ценна книга	Емисия	Рейтинг	Рейтингова агенция
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1330975977	Baa3	Moody's
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS0954674312	Baa3	Moody's
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS0981637542	BB+	S&P
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	SI0002102984	Baa1	Moody's
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	US676167BQ13	AA+	S&P
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1420357318	BBB-	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	US298785GJ95	AAA	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1599193403	BBB-	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1129788524	BBB-	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1115429372	BBB-	S&P
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS0863522149	A-	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1117298916	BB+	S&P
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1713462668	BB+	S&P
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	US857524AB80	A-	S&P
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS1501554874	A-	Fitch
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави,	XS0525827845	BB+	S&P

Ценна книга	Емисия	Рейтинг	Рейтингова агенция
посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави;			
посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави,	XS0847086237	Baa1	Moody's
посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави,	US676167BX63	AA+	S&P
посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави,	XS1696445516	Baa3	Moody's
посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	XS0638326263	A-	Fitch
Republic of Albania	XS1300502041	B+	S&P
Republic of Albania	XS1877938404	B+	S&P
Montenegro Republic	XS1377508996	B+	S&P
Montenegro Republic	XS1205717702	B+	S&P
Montenegro Republic	XS1807201899	B+	S&P
ENERGO PRO AS	XS1731857141	B+	S&P
ENERGO PRO AS	XS1816296062	B+	S&P
EUROHOLD BULGARIA	XS1731768302	B	Fitch
HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA	XS1309493630	BB	S&P
BULGARIAN ENERGY HOLDING	XS1839682116	BB	Fitch

Обща стойност на дългови инвестиции без кредитен рейтинг към края на 2018 г. е 176 946 хил. лв.

Излагането на Фонда на кредитен риск е ограничено до размера на балансовата стойност на финансовите активи, признати към датата на отчета, както е посочено по-долу:

	2018 '000 лв.	2017 '000 лв.
Групи финансови активи (баланси стойности)		
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	1 014 921	907 162
Вземания	31 038	24 279
Парични средства и парични еквиваленти	7 003	37 449
	1 052 962	968 890

Ръководството на ПОАД счита, че всички гореспоменати финансови активи, които не са обезценявани през представените отчетни периоди, са финансови активи с висока кредитна оценка, включително и тези, които са с настъпил падеж.

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

В следващите таблици е представен анализ на матуритетна структура според остатъчния срок на падеж на финансовите активи на Фонда:

31.12.2018 г.	До 3 м. '000 лв	3 м.- 6м. '000 лв	6 м.-1 г. '000 лв	1 г.-5 г. '000 лв	Над 5 г. '000 лв	Без	Общо '000 лв
						матури тет '000 лв	
Парични средства в каса и банка	7 003	-	-	-	-	-	7 003
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата	-	-	-	160 153	16 972	-	177 125
Корпоративни облигации	-	-	4 511	49 012	111 876	-	165 399
Корпоративни облигации на емитенти от чужбина	-	-	-	40 816	6 889	-	47 705
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни и техните централни банки	-	-	-	52 195	18 625	-	70 820
Акции и права	-	-	-	-	-	122 535	122 535
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове	-	-	-	-	-	159 001	159 001
Акции и права на емитенти от чужбина	-	-	-	-	-	42 935	42 935
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове на емитенти от чужбина	-	-	-	-	-	3 092	3 092
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки, от ЕЦБ и/или ЕИБ	-	-	12 101	123 750	90 458	-	226 309
Инвестиционни имоти	-	-	-	-	-	54 431	54 431
Вземания	22 186	9 448	-	-	-	-	31 634
Общо активи	29 189	9 448	16 612	425 926	244 820	381 994	1 107 989

31.12.2017 г.	До 3 м.	3 м.- 6м.	6 м.-1 г.	1 г.-5 г.	Над 5 г.	Без матур итет '000 лв	Общо '000 лв
	'000 лв		'000 лв	'000 лв	'000 лв		
Парични средства в каса и банка	37 449	-	-	-	-	-	37 449
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата	-	-	-	162 483	18 213	-	180 696
Корпоративни облигации	1 552	-	2 682	18 284	90 887	-	113 405
Корпоративни облигации в чужбина	-	-	-	48 705	-	-	48 705
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни	-	-	-	61 452	-	-	61 452
Акции и права	-	-	-	-	-	110	110 484
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми	-	-	-	-	-	484	110 484
Акции и права в чужбина	-	-	-	-	-	136	136 876
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми в чужбина	-	-	-	-	-	876	23 539
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки	9 690	-	-	134 155	86 593	-	230 438
Инвестиционни имоти	-	-	-	-	-	46 138	46 138
Вземания	24 762	-	-	-	-	-	24 762
Общо-активи	73 453	-	2 682	425 079	195 693	318 604	1 015 511

Дружеството извършва регулярно анализ на съответствието на активите и пасивите на Фонда и достатъчната наличност на ликвидни средства за посрещане на текущите плащания. На база на актюерски изчисления ръководството на Дружеството очаква предстоящите плащания в срок от една година да са в размер на 45 млн. лв., включително средствата на осигурените лица, които ще бъдат прехвърлени в други пенсионни фондове. Концентрацията на пенсионните плащания към осигурени лица се очаква да настъпи след двадесет и пет години на база на актюерското предположение, че 52-13% от осигурените в момента лица ще придобият право на пенсия след около двадесет и пет години.

16.2. Анализ на ликвидния риск

ПОАД и Фондът следват задълженията за ликвидност, произтичащи от раздел III на Наредба № 10/26.11.2003 г. за изискванията към състава и структурата на собствения капитал на пенсионноосигурителното дружество и към минималните ликвидни средства на дружеството и на управляваните от него фондове за допълнително пенсионно осигуряване.

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

За да се избегнат ликвидни проблеми се извършва контрол и оценка на ликвидността и паричните потоци на Фонда, като се предприемат и активни действия.

Върху ликвидността на Фонда се извършва ежедневно наблюдение. ПОАД следи изходящите и входящи парични потоци на ежедневна база.

ПОАД наблюдава и измерва ликвидния риск на база историческите входящи и изходящи парични потоци и изготвяната ежедневно пет-дневна прогноза за паричните потоци, свързани с дейността. На база на този анализ, ПОАД определя минимален праг на ликвидни парични средства и парични еквиваленти в портфейлите на управляваните фондове.

При констатиране на ликвидни проблеми е изградена процедура по уведомяване на заинтересованите лица от лицето отговорно за управлението на риска и лицето от специализираната служба за вътрешен контрол, определено да следи за спазване на изискванията на Наредба № 10/26.11.2003 г. на КФН. Отговорните лица са Изпълнителните директори, инвестиционния консултант и Съвета по инвестициите.

От започване на дейността на Фонда не е отчетен недостиг на ликвидни средства или затруднения при покриване на задълженията му.

През отчетния период фондът не е ползвал външни източници за осигуряване на ликвидни средства, като е изпълнявал своите текущи задължения в срок.

Всички текущи пасиви на Фонда са нелихвоносни и са с остатъчен матуритет до 1 месец.

16.3. Анализ на концентрационния риск

Концентрационният риск представлява рискът от концентриране на инвестиции в даден сектор от икономиката, валута, географска локация или един емитент. ПОАД „ЦКБ-Сила“ АД, придържайки се стриктно към съществуващите регулации, касаещи инвестиционната дейност на пенсионните фондове в България, се стреми да инвестира средствата на осигурените лица в УПФ „ЦКБ – Сила“ диверсифицирайки портфейла от активи по всеки един от споменатите по-горе компоненти. За целта се подбират ценни книжа както с фиксиран, така и с променлив доход. Книжата с фиксиран доход представляват облигации на държави или компании, отличаващи се със стабилност и предлагащи очаквана възвръщаемост, която има потенциал да изпревари темпа на инфлация през следващите години, като по този начин спомогне за постигане на положителна реална доходност от портфейла като цяло. Книжата с променлив доход са предимно на утвърдени или перспективни български компании, при които са налице възможности за постигане на растеж, изпреварващ този на БВП на страната.

По отношение на валутната диверсификация се акцентира върху активи деноминирани в лева и евро, тъй като задълженията на фонда са изразени в тези валути. Освен в тях, към 31.12.2018 год. присъстват и активи, деноминирани в щатски долари.

По отношение на географската диверсификация – приоритетно се инвестира на пазарите в България, както и на тези в страни от Централна и Източна Европа предвид очакванията за изпреварващ растеж през следващите години спрямо развитите пазари от Западна Европа и САЩ.

По отношение на концентрацията на активи, издадени от един емитент – ПОАД „ЦКБ-Сила“ АД стриктно спазва заложените нормативни ограничения в законодателството, регламентиращо дейността на ФДПО и не допуска надвишаване на разрешените лимити.

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

16.4. Анализ на регулаторен и политически риск

Регулаторният и политическият риск са рискове, които са взаимно свързани и се отнасят до неблагоприятна промяна в нормативните разпоредби и вземане на политически решения, които да се отразят негативно на дейността, стойността на активите на управляваните фондове и съответно средствата на осигурените лица. В следствие на регулаторният риск от приетите промени още през 2016 година, с които се даде възможност на осигурени лица, подлежащи на осигуряване за втора пенсия, да избират между осигуряване в УПФ или осигуряване изцяло в първия стълб на осигуряване - НОИ, в УПФ е отразено намаление на средствата на осигурените лица в размер на 10 918 хил. лв. Ръководството на ПООАД „ЦКБ-Сила“ АД следи внимателно и взема участие във всяко едно обсъждане на промени в нормативната уредба, които могат да застрашат интересите на осигурените лица в УПФ „ЦКБ-Сила“, като предприема адекватни действия в една силно регулирана среда и динамична обстановка.

В Държавен вестник бр. 92 от 2017 г. бе обнародван Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване. С него се извършват промени в регламентацията на допълнителното пенсионно осигуряване, в следните основни насоки:

- Развитие на системата на корпоративно управление на пенсионноосигурителните дружества, повишаване на изискванията към членовете на управителните и контролните органи;
- Усъвършенстване на изискванията към системите за управление на пенсионноосигурителните дружества;
- Развитие на функциите на банките–попечители;
- Усъвършенстване на режима за инвестиране на средствата на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване;
- Съобразяване с изисквания на законодателството на Европейския съюз;
- Повишаване на изискванията към осигурителните посредници;
- Повишаване на прозрачността на допълнителното пенсионно осигуряване и на осведомеността на осигурените лица;
- Промяна в регулаторните правомощия и усъвършенстване на производствата по издаване на разрешения и одобрения;
- Други.

Основната част от измененията, свързани с режима за инвестиране на средствата на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване влизат в сила на 18.11.2018г.. В § 155, ал.1 от ЗИДКСО е предвиден 18-месечен срок от обнародването на закона в Държавен вестник, в който пенсионноосигурителните дружества са длъжни да приведат дейността си в съответствие със закона и актовете по прилагането на Кодекса, като съгласно § 155, ал.3 от ЗИДКСО е изрично уреден срок до 31 декември 2021 г., в който пенсионноосигурителните дружества са длъжни да приведат в съответствие с предвидените изисквания към инвестиционната дейност активите, притежавани от управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване, които към датата на влизането в сила на закона не отговарят на тези изисквания.

Ръководството на Дружеството е предприело необходимите действия за привеждане на дейността на Дружеството и управляваните от нея фондове в съответствие с изискванията на законодателството.

16.5. Категории финансови активи и пасиви

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Фонда могат да бъдат представени в следните категории:

	2018 '000 лв	2017 '000 лв
Финансови активи		
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	1 014 921	907 162
Кредити и вземания	31 037	24 279
Парични средства	7 003	37 449
Финансови пасиви		
Задължения	20 251	19 548

17. Политика и процедура за управление на нетните активи

Целите на ПОАД по отношение управлението на нетните активи са:

- Постигане на оптимална доходност, съразмерна с поемането на умерен риск за осигурените лица;
- Спазване на нормативните изисквания;
- Поддържане на висока ликвидност;
- Адекватно съотношение между вложените парични средства в ценни книжа и паричните инструменти.

Управлението на активите на Фонда, използването им за генериране на доход се извършва от „Мениджър инвестиции“ (финансов анализатор) и инвестиционния консултант на ПОАД в съответствие с нормативната уредба, Правилата на Фонда, под наблюдението на специализирана служба „Вътрешен контрол“, Риск мениджър и активното взаимодействие с Дирекция „Финансово счетоводна“ съгласно правилата за вътрешната структура и вътрешния контрол на ПОАД.

18. Определяне на справедлива стойност

Справедливата стойност на финансовите активи и пасиви търгувани на активни пазари (каквито са публично търгуемите деривативи и търгуеми ценни книжа) е базирана на пазарни котировки към последна дата на търгуване за годината. Финансов актив се счита за търгуван на активен пазар, ако пазарните котировки са налични от борси, дилъри, брокери и т.н., тези цени се представят като реални и редовно осъществявани пазарни сделки. При оценката на справедливата стойност на финансовите активи към 31 декември 2018, Фондът е приел следните критерии за определяне на активен пазар: среден брой сключени сделки над 32 броя за предходния тримесечен период и над 1.5% от средния Free Float изтъргуван обем за същия период, като двете условия се прилагат кумулативно.

Справедливата стойност на финансови активи, които не се търгуват на активен пазар се определя чрез използване на техники за оценка. Фондът използва различни методи

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

за оценка и предположения, базирани на пазарни условия, съществуващи към края на годината.

Фондът е приел измененията в МСФО 7, в сила от 1 януари 2009г., което изисква Фондът да класифицира оценяването по справедлива стойност чрез използване на йерархия на оценките по справедлива стойност, която отразява значимостта на входните данни, използвани при определяне на оценките. Йерархията на справедливите стойности има следните нива:

- **Ниво 1** - входящите данни на ниво 1 са котираните (некоригирани) цени на инструменти на активните пазари за идентични финансови инструменти;
- **Ниво 2** - входящите данни на ниво 2 са входящи данни за даден актив или пасив, различни от котираните цени, включени в ниво 1, които пряко или косвено са достъпни за наблюдение. Тази категория включва инструменти, оценявани използвайки: котиран цени на подобни активи или пасиви на активни пазари; котиран цени на идентични или подобни активи или пасиви на пазари, които не се считат за активни; други техники за оценяване, където всички значими входящи данни са пряко или косвено достъпни за наблюдение, използвайки пазарни данни;
- **Ниво 3** - входящите данни на ниво 3 са ненаблюдаеми входящи данни за даден актив или пасив. Тази категория включва всички инструменти, при които техниката за оценяване не включва наблюдаеми входящи данни и ненаблюдаемите входящи данни имат значителен ефект върху оценката на инструмента. Тази категория включва инструменти, които се оценяват на базата на котиран цени на подобни инструменти, където значителни ненаблюдаеми корекции или предположения се изискват за да отразят разликите между инструментите;

Нивото в йерархията на справедливите стойности, в рамките на която се категоризира оценяването на справедливата стойност в цялостния му обхват, се определя въз основа на най-ниския елемент от нивото, който е от значение за оценяването на справедливата стойност в цялостния му обхват. За тази цел значението на даден елемент се оценява като се съпоставя с оценяването на справедливата стойност в цялостния му обхват. Ако при оценяването на справедливата стойност бъдат използвани наблюдаеми елементи, които се нуждаят от значително коригиране, основано на ненаблюдаеми елементи, такова признаване е от ниво 3. За оценяването на значението на даден елемент за оценяването на справедливата стойност в цялостния му обхват е необходимо да бъдат взети предвид специфичните за даден актив или пасив фактори.

Следващата таблица представя анализ на йерархията за отчитане по справедлива стойност на финансовите активи на Фонда по видове към 31 декември 2018:

	Ниво 1 '000 лв.	Ниво 2 '000 лв.	Ниво 3 '000 лв.	Общо '000 лв.
Групи финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата				
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата	177 125	-	-	177 125
Корпоративни облигации	-	159 457	5 942	165 399
Корпоративни облигации в чужбина	47 705	-	-	47 705
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни	67 728	-	-	67 728
Акций и права	26 428	-	96 107	122 535
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми	162 093	-	-	162 093
Акции и права в чужбина	42 935	-	-	42 935
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми в чужбина	3 092	-	-	3 092
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки	226 309	-	-	226 309
Общо финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	753 415	159 457	102 049	1 014 921

Следващата таблица представя анализ на йерархията за отчитане по справедлива стойност на финансовите активи на Фонда по видове към 31 декември 2017:

	Ниво 1 '000 лв.	Ниво 2 '000 лв.	Ниво 3 '000 лв.	Общо '000 лв.
Групи финансови активи държани за търгуване				
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държавата	180 696	-	-	180 696
Корпоративни облигации	-	-	113 405	113 405
Корпоративни облигации в чужбина	48 705	-	-	48 705
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от трети страни	61 452	-	-	61 452
Акции и права	110 484	-	-	110 484
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми	136 876	-	-	136 876
Акции и права в чужбина	23 539	-	-	23 539
Акции и дялове на колективни инвестиционни схеми в чужбина	1 567	-	-	1 567
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави членки или държави, посочени в наредба на КФН и техните централни банки	230 438	-	-	230 438
Общо групи финансови активи държани за търгуване	793 757	-	113 405	907 162

Поясненията на страници от 4 до 52 представляват неразделна част от финансовия отчет.

Техники за оценяване и значими ненаблюдаеми входящи данни

Следната таблица представя техниките за оценяване, използвани при оценяването на справедливите стойности на Ниво 3, както и използваните значими ненаблюдаеми входящи данни:

Вид на финансовия инструмент	Справедлива стойност на 31.12.2018	Техника за оценяване	Значими ненаблюдаеми входящи данни	Взаимовръзка между ключови ненаблюдаеми входящи данни и справедлива стойност
Акции	42 543	Метод на дисконтираните парични потоци	Дисконтов процент, коригиран за риска над безрисковия лихвен процент и очаквания темп на растеж	Увеличение над безрисковия лихвен процент ще доведе до по-ниска справедлива стойност; Увеличаване на очаквания ръст ще доведе до по-висока стойност.
Акции	53 563	Метод на нетната балансова стойност на активите	НСА не е пазарна оценка на активите	Чувствителна разлика м/у оценката на активите и пазарните стойности на оценяваните активи.
Корпоративни облигации	5 942	Метод на дисконтираните парични потоци	Дисконтов процент, коригиран за риска над безрисковия лихвен процент	Увеличение над безрисковия лихвен процент ще доведе до по-ниска справедлива стойност;

Вид на финансовия инструмент	Справедлива стойност на 31.12.2017	Техника за оценяване	Значими ненаблюдаеми входящи данни	Взаимовръзка между ключови ненаблюдаеми входящи данни и справедлива стойност
Корпоративни облигации	113 405	Метод на дисконтираните парични потоци	Дисконтов процент, коригиран за риска над безрисковия лихвен процент	Увеличение над безрисковия лихвен процент ще доведе до по-ниска справедлива стойност.

Справедливи стойности от Ниво 3

Равнение на справедливите стойности от Ниво 3

Следната таблица представя равнение на движението от началното салдо до крайното салдо на справедливите стойности от Ниво 3.

	Акции	Корпоративни облигации
<i>В хиляди лева</i>		
Салдо на 1 януари 2018	-	113 405
Печалби, включени в отчета за промени в нетните активи на разположение на осигурените лица	(3 984)	537
Покупки	5 648	15 668
Продадени и падежирани	(810)	(14 910)
Изходящи трансфери от Ниво 3	-	(114 658)
Входящи трансфери към Ниво 3	95 252	5 900
Салдо на 31 декември 2018	96 106	5 942

19. Събития след края на отчетния период

След края на отчетния период не са настъпили събития, които да налагат допълнителни корекции и/или оповестявания във финансовия отчет на Фонда.

20. Одобрение на финансовия отчет

Финансовият отчет към 31 декември 2018 г. е одобрен и приет от Управителния съвет на 20 март 2019 г.